

Wetsvoorstel houdende wijziging van de Auteurswet, de Wet op de naburige rechten en de Databankenwet in verband met de implementatie van de richtlijn van het Europees parlement en de Raad betreffende auteursrecht in de digitale eengemaakte markt (Implementatiewet richtlijn auteursrecht in de digitale eengemaakte markt)

MEMORIE VAN TOELICHTING

ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding en achtergrond

Dit wetsvoorstel strekt tot implementatie van richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en van de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van Richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG (PbEU 2019, L 130) (hierna: de richtlijn). De uiterste datum waarop de richtlijn in Nederlands recht moet zijn omgezet is 7 juni 2021.

De richtlijn is onderdeel van de door de Europese Commissie in 2015 gelanceerde strategie voor de Digital Single Market (hierna: de DSM-strategie). De DSM-strategie bestaat uit 16 concrete actiepunten die zijn opgebouwd rond drie kernpijlers, namelijk (i) een betere online toegang tot goederen en diensten voor consumenten en bedrijven in de hele EU, (ii) het creëren van randvoorwaarden die bevorderlijk zijn voor digitale netwerken en diensten en (iii) het tot stand brengen van een Europese digitale economie en samenleving met maximaal groeipotentieel.

De richtlijn, waarvan het voorstel in 2016 door de Commissie werd gepresenteerd, is onderdeel van de eerste pijler. Zij kent drie hoofddoelstellingen. De eerste hoofddoelstelling is het mogelijk maken van meer en bredere online toegang tot (beschermde) content in de Europese Unie, in het bijzonder voor radio- en televisieprogramma's, Europese audiovisuele werken en cultureel erfgoed. In dat kader is ook de Richtlijn online omroepdiensten tot stand gekomen die gelijktijdig met deze richtlijn is aangenomen. De tweede hoofddoelstelling is het creëren van een eenvoudiger auteursrechtelijk kader voor onderwijs, onderzoek en cultureel erfgoed en met het oog op de integratie van gehandicapten. De derde hoofddoelstelling is het bewerkstelligen van een duurzamere markt voor cultuurmakers, creatieve bedrijfstakken en de pers waarin rechthebbenden op basis van gelijkwaardigheid met distributeurs van hun content kunnen onderhandelen over

licentievoorwaarden en prijzen, waarbij het in het bijzonder nieuwe wijzen van verspreiding van deze content betreft.

Paragraaf 2 behandelt de uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de implementatie van de richtlijn. Paragraaf 3 behandelt de inhoud van de richtlijn. Aan de orde komen achtereenvolgens de uitzonderingen en beperkingen (paragraaf 3.1), maatregelen om de licentieverlening van auteursrechtelijk beschermd materiaal te vereenvoudigen en toegang tot dat materiaal te verbeteren (paragraaf 3.2) en maatregelen om een goed functionerende markt voor auteursrechtelijk beschermd materiaal te bereiken (paragraaf 3.3). Onder uitzonderingen en beperkingen wordt aandacht besteed aan (i) tekst- en datamining, (ii) digitaal en grensoverschrijdend onderwijs en (iii) behoud van cultureel erfgoed. Onder maatregelen om de licentieverlening van auteursrechtelijk beschermd materiaal te vereenvoudigen en toegang tot dat materiaal te verbeteren gaat het om (i) licenties met verruimde werking voor werken die niet in de handel verkrijgbaar zijn, (ii) extended collective licensing, (iii) video on demand en (iv) werken van beeldende kunst in het publieke domein. Onder maatregelen om een goed functionerende markt voor auteursrechtelijk beschermd materiaal te bereiken, ten slotte, wordt stil gestaan bij (i) het persuitgeversrecht, (ii) mogelijkheid om een deel van de opbrengst van wettelijke heffingen aan uitgevers te doen toekomen, (iii) verplichtingen van platforms en (iv) auteurscontractenrecht. Paragraaf 4 behandelt de gevolgen voor het bedrijfsleven en paragraaf 5, ten slotte, de consultatie en het advies van de commissie auteursrecht.

2. Uitgangspunten van de implementatie

Voor implementatie van de richtlijn zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

1. Voor zover het nationale recht al in overeenstemming is met onderdelen uit de richtlijn, is implementatie niet nodig.
2. Bij het implementeren van onderdelen uit de richtlijn wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande wetgeving; onder bestaande wetgeving wordt verstaan de Auteurswet, de Wet op de naburige rechten en de Databankenwet.
3. Als aansluiting bij bestaande wetgeving niet mogelijk of zinvol is, wordt zo dicht mogelijk aangesloten bij de tekst van de artikelen uit de richtlijn.
4. Lidstaatopties worden overgenomen indien ze bijdragen aan lastenverlichting of aansluiten bij bestaande praktijk, (voorgenomen) wetgeving, zelfregulering of rechtspraak. De richtlijn laat

lidstaten slechts enkele wezenlijke opties. De belangrijkste optie is dat de richtlijn aan de lidstaten de ruimte geeft om licentieverlening met een verruimde werking te introduceren. Van die mogelijkheid wordt gebruik gemaakt (zie nader paragraaf 3.2 onder ii). Verder biedt de richtlijn de lidstaten de mogelijkheid om buiten twijfel te stellen dat uitgevers inderdaad mee kunnen delen in de opbrengst van wettelijke heffingen zoals die met betrekking tot privé-kopiëren en fotokopiëren. Ook van die optie wordt gebruik gemaakt (zie nader paragraaf 3.3 onder ii).

3. Inhoud van de richtlijn

Om de in de eerste paragraaf genoemde hoofddoestellingen te realiseren, voorziet de richtlijn in drie groepen van maatregelen die beogen het al bestaande auteurs- en nabuurrechtelijke raamwerk van Europese regelingen aan te vullen en te moderniseren, alsmede om dat raamwerk zo toekomstbestendig en technologie-neutraal mogelijk te maken. Ten eerste verplicht de richtlijn lidstaten om een aantal uitzonderingen en beperkingen op het auteursrecht in te voeren om het auteursrecht aan te passen aan de digitale interne markt. Aldus wordt beoogd een billijk evenwicht te bewerkstelligen tussen de rechten en belangen van rechthebbenden enerzijds en gebruikers anderzijds. Ten tweede verplicht de richtlijn lidstaten tot het invoeren van een aantal bepalingen die tot doel hebben de licentieverlening van auteursrechtelijk beschermd materiaal te vereenvoudigen en de toegang tot content te verbeteren. Ten derde verplicht de richtlijn lidstaten tot het invoeren van maatregelen om een goed functionerende markt voor auteursrechtelijk beschermde content te bereiken.

3.1. Uitzonderingen en beperkingen

Op het terrein van onderzoek, onderwijs, innovatie en behoud van cultureel erfgoed hebben zich de laatste jaren veel nieuwe technologieën ontwikkeld. In sommige gevallen kunnen van deze nieuwe technologieën auteursrechtelijk relevante handelingen deel uitmaken zonder dat helder is of die handelingen al dan niet onder bestaande uitzonderingen op het auteursrecht vallen. Als dat niet zo is, is voorafgaande toestemming vereist van de rechthebbende die daarvoor dan een vergoeding kan vragen. In het bijzonder in de online omgeving, die naar haar aard veelal grensoverschrijdend is, leidt dit tot rechtsonzekerheid. Dit is een belangrijk obstakel voor het functioneren van de digitale interne

markt en levert in het bijzonder problemen op in het geval van tekst- en datamining, digitaal en grensoverschrijdend onderwijs en online ontsluiting van cultureel erfgoed.

Om die reden voorziet de richtlijn juist op die vlakken in een aantal nieuwe uitzonderingen en beperkingen, die de al bestaande uitzonderingen en beperkingen aanvullen. Beoogd is om een juiste balans te bereiken tussen de rechten en belangen van rechthebbenden enerzijds en die van gebruikers anderzijds. Op alle uitzonderingen en beperkingen is de driestappentoets van toepassing. Zij brengen met zich dat uitzonderingen en beperkingen alleen gelden in bepaalde gevallen en voor zover zij niet in strijd zijn met de normale exploitatie van het beschermde materiaal. Bovendien mogen zij de gerechtvaardigde belangen van rechthebbenden niet onevenredig schaden. De toets vindt zijn oorsprong in artikel 9 van de Berner Conventie, artikel 13 van het Trips-verdrag en artikel 10 van het WIPO Auteursrechtenverdrag. De driestappentoets is ook neergelegd in artikel 5, vijfde lid, van de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij. Bij de omzetting van die richtlijn is besloten dat de drie-stappen-toets als zodanig geen omzetting behoeft. Zij is een instructienorm voor de wetgever en ligt besloten in de voorwaarden die worden gesteld aan de inroepbaarheid van de uitzonderingen en beperkingen. Voor de nieuwe uitzonderingen en beperkingen geldt mutatis mutandis hetzelfde.

(i) De uitzonderingen voor tekst- en datamining (artikelen 3 en 4 juncto 7 van de richtlijn)

De eerste nieuwe uitzonderingen c.q. beperkingen betreffen tekst- en datamining. Deze vinden hun grondslag in de omstandigheid dat nieuwe technologieën het mogelijk maken informatie in digitale vorm zoals tekst, geluid, beeld en data geautomatiseerd te doorzoeken om zo bepaalde verbanden of patronen te kunnen identificeren. Dit proces, dat ook wel tekst- en datamining wordt genoemd, wordt onder andere gebruikt in medische onderzoeken naar ziekten en geneesmiddelen, in het kader van kunstmatige intelligentie (zoals zelfrijdende auto's of spraakgestuurde navigatiesystemen), ter ontwikkeling van instrumenten om cyberdreigingen het hoofd te bieden en in het kader van onderzoeksjournalistiek.

Om het proces van tekst- en datamining te kunnen uitvoeren moet de betreffende tekst of data daarvoor geschikt worden gemaakt (dat wil zeggen: in een bepaald voor machinaal leesbare opmaak worden omgezet). Dat vereist in bepaalde gevallen handelingen die mogelijk vallen onder het auteursrecht, de naburige rechten en/of het sui generis databankenrecht. Het betreft daarbij in het

bijzonder het maken van kopieën die voor enige tijd moeten worden bewaard. Indien voor die handelingen voorafgaande toestemming van de rechthebbende moet worden verkregen is dat omslachtig en kostbaar en bovendien niet in alle gevallen mogelijk. Om die reden voorziet de richtlijn in de eerste plaats een verplichte uitzondering voor tekst- en datamining door onderzoeksinstituten en cultureel erfgoedinstellingen. Als tweede is voorzien in een verplichte beperking voor tekst- en datamining van legaal toegankelijke werken door anderen dan onderzoeksinstituten. Aldus behoeft voor het uitvoeren van tekst- en datamining van content waartoe legaal toegang is verkregen geen toestemming van de rechthebbende te worden verkregen en ook geen vergoeding te worden betaald. Daarbij geldt evenwel dat voor tekst- en datamining door anderen dan onderzoeksinstituten en erfgoedinstellingen voor wetenschappelijke doeleinden de rechthebbenden contractueel het recht van tekst- en datamining kunnen voorbehouden.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zal rechthebbenden, onderzoeksorganisaties en instellingen voor cultureel erfgoed overeenkomstig artikel 3, vierde lid, van de richtlijn aanmoedigen om algemeen aanvaarde beste praktijken vast te stellen met betrekking tot het bewaren van reproducties voor doeleinden in verband met wetenschappelijk onderzoek en met betrekking tot de maatregelen die rechthebbenden nemen om de veiligheid en integriteit van de netwerken en databanken te verzekeren waar de beschermde prestaties zijn opgeslagen.

(ii) De uitzondering voor grensoverschrijdend digitaal onderwijs (artikel 5 juncto 7 van de richtlijn)

De tweede nieuwe uitzondering is een verplichte en dwingendrechtelijke uitzondering voor online onderwijs en onderwijs op afstand. Deze uitzondering complementeert de thans al bestaande uitzonderingen voor onderwijs die voortvloeien uit artikel 5 lid 3 sub a van de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij en artikel 6 lid 2 onder b en 9 onder b van de Databankenrichtlijn. Onduidelijk is volgens de richtlijn of, en zo ja in hoeverre, de bestaande uitzonderingen zich ook uitstrekken tot digitaal gebruik. Voor zover sprake was van onduidelijkheid komt daaraan nu in ieder geval een eind doordat wordt geëxpliciteerd dat digitaal gebruik onder de uitzonderingen kan ressorteren. Het bestaande raamwerk voorziet bovendien niet in een uitzondering voor grensoverschrijdend gebruik via een beveiligde elektronische omgeving. Daardoor kan de ontwikkeling van digitale onderwijsmodellen in het gedrang komen. Om die reden voorziet de richtlijn erin dat het gebruik van het beschermde materiaal in zo'n omgeving wordt geacht alleen plaats te vinden in de lidstaat waar de onderwijsinstelling is gevestigd. Volledigheidshalve wordt nog

vermeld dat geen gebruik wordt gemaakt van de optie van artikel 5, tweede lid, van de richtlijn op grond waarvan kan worden voorzien in een licentieregeling in plaats van een uitzondering ten behoeve grensoverschrijdend digitaal onderwijs. Nederland kent namelijk al een onderwijsexceptie die in de praktijk goed functioneert.

(iii) De uitzondering voor het behoud van cultureel erfgoed (artikel 6 juncto 7 van de richtlijn)

Digitalisering van cultureel erfgoed is een steeds belangrijker onderdeel van de activiteiten van cultureel erfgoedinstellingen. Voor dat proces is wenselijk dat het desbetreffende materiaal kan worden gekopieerd, openbaar worden gemaakt en online ontsloten. Ten aanzien van het maken van kopieën geldt dat indien en voor zover het materiaal nog auteursrechtelijk beschermd is, dat niet zomaar door de erfgoedinstelling kan worden gekopieerd zonder dat de rechthebbende daarvoor toestemming heeft verleend. Omdat de rechthebbenden – zeker bij heel oud materiaal – niet altijd te vinden zijn en/of collecties dusdanig omvangrijk zijn dat het zoeken naar de individuele rechthebbenden veel tijd en geld kost, verplicht de richtlijn lidstaten tot het invoeren van een uitzondering voor dergelijke kopieën om het beschermde materiaal te preservareren.

De uitzonderingen en beperkingen voor het behoud van cultureel erfgoed zijn van dwingend recht. Zij kunnen louter door cultureel erfgoedinstellingen worden ingeroepen. Cultureel erfgoedinstellingen gaan er door de richtlijn dus in belangrijke mate op vooruit. Voor onderwijsinstellingen verandert er niets: zij kunnen een beroep blijven doen op de al bestaande preserveringsexceptie, die door de richtlijn nadrukkelijk ongemoeid wordt gelaten. Zulks is evenwel niet bezwaarlijk aangezien het digitaliseren van cultureel erfgoed geen kerntaak van onderwijsinstellingen is.

3.2. Maatregelen om de licentieverlening van auteursrechtelijk beschermd materiaal te vereenvoudigen en toegang tot dat materiaal te verbeteren

(i) Licenties met verruimde werking voor werken die niet in de handel verkrijgbaar zijn (artikel 8 tot en met 11 van de richtlijn)

Artikel 8 van de richtlijn verplicht lidstaten tot het invoeren van de mogelijkheid voor collectieve beheersorganisaties om aan instellingen voor cultureel erfgoed niet-exclusieve licenties met een verruimde werking te verlenen voor de reproductie, distributie, mededeling aan het publiek en de beschikbaarstelling van niet langer in de handel verkrijgbare werken die onderdeel uitmaken van de collectie van de desbetreffende instelling. In Nederland heeft de Engelse afkorting ECL, die staat voor 'extended collective licensing' ingang gevonden voor licenties met een verruimde werking. Dit betekent dat een collectieve beheersorganisatie onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden ook namens niet bij de collectieve beheersorganisatie aangesloten rechthebbenden toestemming mag geven voor auteursrechtelijk relevant gebruik van werken.

Artikel 9 van de richtlijn bepaalt dat zo'n licentie werking kan hebben in de hele Unie. Artikel 10 van de richtlijn werkt nader uit welke publicitaire maatregelen moeten worden genomen alvorens rechtmatig gebruik kan worden gemaakt van de licentie. Rechthebbenden moeten op de hoogte kunnen zijn van het gebruik van hun beschermde prestaties. Dit stelt hen in de gelegenheid om daarmee al dan niet in te stemmen. Het College van Toezicht collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten zal erop toezien dat de collectieve beheersorganisaties zich houden aan de vereisten die gelden voor het verstrekken van licenties met verruimde werking. Artikel 11 bepaalt tot slot dat de lidstaten een dialoog tussen rechthebbenden, collectieve beheersorganisaties en instellingen voor cultureel erfgoed stimuleren om de toepassing van verruimde collectieve licentieverlening voor werken die niet langer in de handel verkrijgbaar zijn te bevorderen. In dat kader zal door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een aantal stakeholderdialogen worden georganiseerd. Als er geen collectieve beheersorganisatie is die voldoende representatief is om een licentie te verstrekken, dan kunnen de cultureel erfgoedinstellingen op een beperking terugvallen. Die zogenaamde terugvalbeperking geeft die erfgoedinstellingen de mogelijkheid om beschermd materiaal uit hun collecties dat niet in de handel verkrijgbaar is voor niet-commerciële doeleinden beschikbaar te stellen voor het publiek op niet commerciële websites. De naam van maker van het werk moet worden vermeld, tenzij dit niet mogelijk is.

(ii) Extended collective licensing (artikel 12 van de richtlijn)

Het wettelijk faciliteren van het online beschikbaar stellen van cultureel erfgoed door middel van extended collective licensing staat reeds geruime tijd in de belangstelling. Eind 2015 is de Kamer naar aanleiding van het rapport "Extended collective licensing; een panacee voor

massadigitalisering?” gemeld dat het kabinet de voorbereidingen voor het wettelijk verankeren van een ECL-regeling in 2016 ter hand zou nemen (Kamerstukken II, 2015/2016, 29 838, nr. 83). In 2016 werd naar aanleiding van het verschijnen van het EU-richtlijnvoorstel in het BNC-fiche gemeld dat nu de richtlijn op EU niveau zou gaan voorzien in een wettelijke ECL-regeling, het voor de hand lag eerst de inwerkingtreding daarvan af te wachten (Kamerstukken II, 22 112, nr. 2237). In het fiche werd tevens gemeld dat Nederland zich bij de onderhandelingen in zou zetten voor een zo praktisch mogelijke invulling van het ECL-voorstel. De onderhandelingen hebben er onder meer toe geleid dat naast een verplichte EU-brede regeling inzake ECL licentieverlening voor niet of niet langer in de handel verkrijgbare werken ook de mogelijkheid is opengesteld van het regelen van een verruimde licentieverlening in meer algemene zin op nationaal niveau. Bij de implementatie wordt conform het eerder ingenomen kabinetsstandpunt ook gebruik gemaakt van de optie om ECL-licentieverlening op nationaal niveau mogelijk te maken. Het toepassingsgebied zal bij algemene maatregel van bestuur worden bepaald. De collectieve beheersorganisatie moet aan bepaalde vereisten voldoen. Het College van Toezicht collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten zal ook hier controleren of dit het geval is.

(iii) Video on demand (artikel 13 van de richtlijn)

De richtlijn beoogt te stimuleren dat op video on demand platforms meer audiovisueel materiaal uit de EU wordt ontsloten. Dit punt wordt al geadresseerd in de richtlijn Audiovisuele mediadiensten (Richtlijn 2010/13/EU van 10 maart 2010 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele media). Het blijkt voor rechthebbenden enerzijds en video on demand platforms anderzijds niet altijd eenvoudig overeenkomsten af te sluiten onder voorwaarden die beide partijen tevreden stemmen. Om deze reden voorziet de richtlijn in een verplichting voor lidstaten om partijen daarbij te helpen, bijvoorbeeld door bemiddeling mogelijk te maken. In dat kader is in het met dit wetsvoorstel in te voeren artikel 45ga van de Auteurswet bepaald dat indien partijen geen overeenstemming kunnen bereiken over de beschikbaarstelling voor het publiek van een filmwerk op een video on demand platform, zij een beroep kunnen doen op een of meer bemiddelaars die hen helpen bij de onderhandelingen en het sluiten van overeenkomsten. De bemiddelaars kunnen voorstellen aan de partijen doen die het sluiten van de overeenkomst faciliteren.

(iv) Werken van beeldende kunst in het publieke domein (artikel 14 van de richtlijn)

Het verstrijken van de beschermingstermijn van werken van beeldende kunst leidt ertoe dat die werken tot het publieke domein gaan behoren. Die werken mogen dan vrijelijk, dat wil zeggen zonder aanzien van het auteursrecht, worden hergebruikt. Artikel 14 van de richtlijn bevestigt dit en bepaalt dat reproducties van werken van beeldende kunst niet door het auteursrecht worden beschermd. Dit is slechts anders wanneer de reproducties als zodanig ook weer een werk in de auteursrechtelijke betekenis van het woord opleveren. Daarvoor is noodzakelijk dat er sprake is van een originele schepping die het persoonlijk stempel van de maker draagt. Voor getrouwe reproducties, waarbij bijvoorbeeld kan worden gedacht aan een foto van een schilderij ten behoeve van een ansichtkaart, zal dit doorgaans niet het geval zijn. Voor cultureel erfgoedinstellingen is het auteursrecht dan geen beletsel voor verkoop van zulke ansichtkaarten. De verspreiding van getrouwe reproducties van werken in het publieke domein draagt bij tot de toegang tot en de bevordering van cultuur. Artikel 14 is geheel in lijn met het geldende recht en behoeft daarom geen omzetting.

3.3. Maatregelen om een goed functionerende markt voor auteursrechtelijk beschermd materiaal te bereiken

De richtlijn bevat een aantal maatregelen die beogen enkele kwesties te adresseren die verband houden met de verdeling van waarde in de online omgeving. De eerste maatregel betreft de bescherming van uitgevers van perspublicaties.

(i) Het persuitgeversrecht (artikel 15 van de richtlijn)

De richtlijn benadrukt het belang van een vrije en pluralistische pers. Zij beschouwt deze terecht als een van de pijlers van de democratie. De richtlijn stelt dat de brede online beschikbaarheid van perspublicaties aanleiding is geweest voor de opkomst van nieuwe online diensten zoals nieuwsaggregatoren en media alert services. Voor deze diensten is het hergebruik van perspublicaties een belangrijk onderdeel van hun bedrijfsmodel en daarmee van hun verdienmodel. Bij dergelijk online gebruik is het voor persuitgevers echter moeilijker om de investeringen die zij

hebben gedaan om de publicaties tot stand te brengen terug te verdienen. De belangrijkste oorzaak daarvan is dat de voornoemde dienstverleners veeleer dan van de gehele uitgave – die valt onder de auteursrechtelijke bescherming van de uitgever - gebruik maken van individuele artikelen. Weliswaar vallen dergelijke individuele artikelen dikwijls onder het werkgeversauteursrecht en ook kunnen de uitgevers zich het auteursrecht van dergelijke artikelen laten overdragen door degene die ze geschreven hebben, maar toch is dat in de online omgeving niet altijd voldoende. In het geval van een geschil moeten de persuitgevers om zich op de auteursrechtelijke bescherming te kunnen beroepen namelijk voor elk van de individuele artikelen bewijzen dat zij zich kunnen beroepen op het werkgeversauteursrecht dan wel dat zij het auteursrecht hebben overgedragen gekregen. Dit kan bij grootschalig hergebruik tot zeer aanzienlijke lasten voor persuitgevers leiden.

Om deze redenen voorziet de richtlijn erin dat uitgevers van perspublicaties die in de EU zijn gevestigd dan wel daar hun hoofdkantoor of hun centrum van voornaamste belangen hebben een eigenstandig uitgeversrecht krijgen. Dit naburige recht, dat niet van toepassing is op niet-commercieel of privé-gebruik, omvat het reproductierecht en het recht op mededelen aan het publiek in een online omgeving. Die exploitatie-rechten kunnen alleen worden ingeroepen jegens dienstverleners van de informatiemaatschappij. Alle beperkingen die voor het auteursrecht gelden zijn voor zover relevant van overeenkomstige toepassing. Het uitgeversrecht kan niet worden ingeroepen tegen andere rechthebbenden. De bescherming die door het nieuwe recht wordt geboden duurt tot 2 jaar na het jaar van publicatie. Het nieuwe recht ziet alleen op perspublicaties zoals dag- en maandbladen en nieuwswebsites en aldus niet op bijvoorbeeld wetenschappelijke periodieken. Ook datgene wat op een blog is gepubliceerd valt er niet onder, tenzij het blog onder redactionele controle staat van een persuitgever. Daarnaast is zoveel mogelijk zeker gesteld dat hele korte fragmenten uit nieuwsberichten niet voor bescherming in aanmerking komen. Daarmee blijven feiten, enkele woorden en hele korte fragmenten rechtenvrij en kunnen zij worden overgenomen, zoals dat ook nu al het geval is op internet. Ook zal het hyperlinken naar legale bronnen in overeenstemming met de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (Zaak C-466/12, Svensson) toegestaan blijven. Makers van wie de werken in de perspublicatie zijn opgenomen moeten kunnen meedelen in de opbrengst van het nieuwe recht. Het wetsvoorstel bevat daarvoor in het voetspoor van de richtlijn een nadrukkelijke voorziening.

(ii) Mogelijkheid om een deel van de opbrengst van wettelijke heffingen aan uitgevers te doen toekomen (artikel 16 van de richtlijn)

Sinds het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaak Reprobel (C572/13) was het niet langer mogelijk om via een besluit van de wetgever een deel van de opbrengst van wettelijke heffingen, zoals foto- en privé-kopiëren aan uitgevers te laten toekomen. De richtlijn repareert dit, door lidstaten de mogelijkheid te geven om de vergoedingen niet alleen aan originele makers maar ook weer aan uitgevers ten goede te kunnen laten komen. Daarmee wordt aangesloten bij de naar behoren functionerende rechtspraktijk zoals die in Nederland voor het Reprobel-arrest bestond.

(iii) De verplichting van platformaanbieders (artikel 17 van de richtlijn)

Online platforms geven gebruikers van hun dienstenaanbod de mogelijkheid om informatie via het internet te ontsluiten. Die gebruikers kunnen daarbij auteurs- en nabuurrechtelijk beschermde prestaties openbaar maken zonder dat zij daarvoor de noodzakelijke toestemming van rechthebbenden hebben verkregen. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een opname van een bepaald concert, een clip van een populaire zanger of (een deel van) een aflevering van een serie. De platformaanbieders verdienen daarmee geld; onder meer doordat op die platforms advertenties te zien zijn. Rechthebbenden profiteren daarvan niet voldoende althans niet voldoende mee. De richtlijn beoogt hiervoor een oplossing te bieden door de platforms als openbaarmakers aan te merken. Daardoor hebben zij voorafgaande toestemming van de rechthebbenden nodig om auteurs- en nabuurrechtelijk beschermde prestaties te ontsluiten. Zonder die toestemming plegen de platforms een auteursrechtinbreuk en zijn zij aansprakelijk voor de daardoor door de rechthebbende geleden schade. De richtlijn bepaalt dat platformaanbieders niet aansprakelijk kunnen worden gesteld, wanneer zij geen toestemming konden verkrijgen; ook al hebben zij daarvoor alles in het werk gesteld. Daar staat tegenover dat zij dan wel moeten aantonen alles in het werk te hebben gesteld om te voorkomen dat inbreuk op het auteursrecht en de naburige rechten wordt gemaakt door te voorkomen dat auteurs- en nabuurrechtelijk beschermde prestaties zonder toestemming worden openbaar gemaakt bijvoorbeeld door daarop te filteren wanneer rechthebbenden daartoe de nodige en relevante informatie hebben verschaft. Wanneer dit (nog) onmogelijk is of (nog) te duur moeten zij over een goede zogenaamde notice and take/stay down procedure beschikken.

Om een juiste balans te garanderen tussen enerzijds de bescherming van rechthebbenden en anderzijds de eerbiediging van het fundamentele recht van vrijheid van meningsuiting en het

behoud van de mogelijkheid van gebruikers om beschermde content op platforms uit te wisselen binnen het daarvoor geldende regelgevende kader alsmede om tegemoet te komen aan de vrees van de internet-gemeenschap dat de voorgestelde regeling tot overblokkering zal leiden, bevat de richtlijn een aantal waarborgen voor gebruikers en platforms.

Een eerste belangrijke waarborg voor doorsneegebruikers is dat wanneer de platforms toestemming hebben verkregen om beschermd materiaal te ontsluiten, de gebruikers daarvoor in beginsel geen toestemming meer behoeven te verkrijgen en aldus ook niet behoeven te betalen. In de tweede plaats blijft het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal zonder toestemming en zonder dat daarvoor een vergoeding is betaald mogelijk voor zover dat gebruik dient voor kritieken of recensies dan wel voor karikaturen, parodieën of pastiches en daarmee valt binnen de daarvoor bestemde en nu al bestaande uitzonderingen en beperkingen. In de derde plaats geldt dat indien en voor zover technische middelen worden gebruikt om te voorkomen dat auteursrechtelijk beschermd materiaal wordt ontsloten zonder de daarvoor benodigde toestemming van de rechthebbenden, daarbij de eisen in acht moeten worden genomen die worden gesteld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (EU/2016/679 titel, in Nederland geïmplementeerd in de Wet van 16 mei 2018, Stb. 2018, 144). In de vierde plaats geldt dat platforms voor die gevallen waarin volgens de gebruiker sprake is van een onterechte “blokkering” moeten voorzien in een effectief en laagdrempelig geschillenbeslechtsmechanisme. In de vijfde plaats zullen al de bovenstaande elementen door de Europese Commissie worden betrokken in de dialoog die zij met stakeholders zal aangaan over de toepassing van artikel 17 van de richtlijn.

De richtlijn biedt ook de nodige waarborgen voor platforms. De belangrijkste is dat de richtlijn is gericht op platforms die een dominante positie in de markt innemen, grote hoeveelheden auteursrechtelijk beschermd materiaal toegankelijk maken en hun business model daarop baseren, zoals Youtube en Facebook. Diensten zoals Wikipedia, blogs en forums, softwareplatforms zoals Github, berichtendiensten zoals WhatsApp, verkoopplatforms en clouddiensten vallen niet onder artikel 17. Een tweede waarborg is dat kleinere platforms, in die zin dat zij een jaarlijkse omzet van maximaal 10 miljoen Euro hebben, gedurende de eerste 3 jaar van hun bestaan zijn uitgesloten van de filterverplichting. Indien het maandelijks aantal bezoekers 5 miljoen overschrijdt, moeten die platforms echter wel gaan aantonen dat zij de inspanningen hebben verricht die redelijkerwijs van hen konden verwacht om verdere ontsluiting van inbreukmakend materiaal te voorkomen. Rechthebbenden moeten daartoe de nodige en relevante informatie hebben verschaft. Het ontzien van kleine platforms is belangrijk met het oog op de bevordering van innovatie. In de derde plaats

hebben de platforms blijkens overweging 69 van de preambule bij de richtlijn geen voorafgaande toestemming nodig, wanneer de gebruikers de rechten voor het ontsluiten van de beschermde prestaties via het desbetreffende platform juist hebben geregeld. De richtlijn erkent dat platforms niet altijd toestemming kunnen verkrijgen ook al hebben zij zich daartoe daadwerkelijk en effectief ingespannen. Platforms moeten dan alles in het werk stellen om te voorkomen dat auteurs- en nabuurrechtelijk beschermde prestaties zonder toestemming worden openbaar gemaakt bijvoorbeeld door te filteren, maar niet dan nadat – en dat is de vierde waarborg – rechthebbenden daartoe de relevante en noodzakelijke informatie hebben verstrekt. Er wordt dus geen algemene monitorverplichting geïntroduceerd. In de vijfde plaats moeten de maatregelen die worden getroffen, zoals filteren, daadwerkelijk mogelijk zijn tegen aanvaardbare kosten. Dat is nog niet in alle gevallen mogelijk. Dan geldt de notice en take down procedure zoals die thans ook al bestaat, maar nieuw is dat de informatie na de take down – indien en voor zover mogelijk – ook niet mag terugkomen, de zogeheten: stay down.

Op grond van artikel 17, tiende lid, van de richtlijn is de Europese Commissie verplicht om in samenspraak met de lidstaten dialogen met alle stakeholders te organiseren om beste praktijken met betrekking tot de samenwerking tussen platformaanbieders en rechthebbenden te bespreken. De Europese Commissie zal richtsnoeren opstellen over de toepassing van artikel 17 van de richtlijn in het algemeen en de hiervoor genoemde samenwerking in het bijzonder. In deze implementatiewet wordt voorzien in de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te geven. In die algemene maatregel van bestuur kunnen die richtsnoeren zo nodig nader worden geconcretiseerd. Er moet een juist evenwicht worden gevonden tussen grondrechten en het gebruik van uitzonderingen en beperkingen. In de algemene maatregel van bestuur kunnen daarom maatregelen worden getroffen die ertoe strekken te voorkomen dat op grond van uitzonderingen en beperkingen toegestane vormen van gebruik niet worden uitgehold door de nieuw in te voeren verplichtingen voor platforms. Ook kan in de algemene maatregel van bestuur worden geregeld dat platformaanbieders aan gebruikers en gebruikersorganisaties adequate informatie moeten verstrekken over de werking van maatregelen die zij hebben getroffen om aan de op hen rustende verplichtingen te voldoen.

(iv) Auteurscontractenrecht (de artikelen 18 tot en met 23 en 27 van de richtlijn)

Ten slotte bevat de richtlijn nog enkele auteurscontractenrechtelijke bepalingen, die gelden in het geval van exploitatiecontracten. Dat zijn contracten waarin makers als natuurlijke personen hun rechten overdragen of in licentie geven aan een andere partij met als hoofddoel dat die hun prestaties onder het publiek gaat exploiteren. Deze bepalingen sluiten in verregaande mate aan bij de al bestaande Nederlandse wetgeving. Als eerste is in artikel 18 van de richtlijn voorzien in een recht op een passende en evenredige vergoeding voor makers en uitvoerend kunstenaars. Art. 25c van de Auteurswet geeft makers al recht op een billijke vergoeding en correspondeert daarmee qua inhoud en strekking met wat thans in de richtlijn wordt voorzien en behoeft derhalve geen implementatie. Als tweede is in artikel 19 van de richtlijn voorzien in een transparantieplicht inhoudende dat exploitanten die contracteren met makers informatie moeten verschaffen over de exploitatie, zoals de vormen van exploitatie, de inkomsten en de verschuldigde vergoeding. Die verplichting is nieuw en wordt geïmplementeerd (zie artikel 25ca van de Auteurswet juncto artikel 2b van de Wet op de naburige rechten). De richtlijn staat het toe de plicht zo te implementeren dat met de daarmee samenhangende administratieve lasten rekening wordt gehouden. Daarvan wordt gebruik gemaakt. De richtlijn staat het ook toe de plicht niet te laten gelden voor makers en uitvoerend kunstenaars die onbetekenende prestaties hebben geleverd. Ook daarvan wordt gebruik gemaakt. Als derde bevat artikel 20 van de richtlijn een bestsellerbepaling. Deze behelst dat aanpassing van de gemaakte afspraken wordt voorgeschreven voor die gevallen waarin de oorspronkelijk overeengekomen vergoeding disproportioneel laag is in verhouding tot de inkomsten die zijn verkregen met de exploitatie van de beschermde prestatie. Artikel 25d van de Auteurswet bevat al zo'n bepaling. De redactie ervan wordt meer in lijn met de richtlijn gebracht. Als vierde bevat artikel 22 van de richtlijn ook een herroepingsrecht ingeval van non usus. Dit is al geregeld in artikel 25e van de Auteurswet. Ook hier wordt het recht verder in overeenstemming met de richtlijn gebracht. Als vijfde verplicht artikel 21 van de richtlijn tot het instellen van een geschillencommissie. Artikel 25g van de Auteurswet voorziet daarin al. De richtlijn behoeft op dit punt dus geen implementatie.

4. Gevolgen voor het bedrijfsleven

Het wetsvoorstel heeft regeldrukeffecten voor het bedrijfsleven. Deze kunnen worden uitgesplitst in administratieve lasten en inhoudelijke nalevingskosten. Administratieve lasten zijn de kosten die het bedrijfsleven moet maken om te voldoen aan informatieverplichtingen jegens de overheid die voortvloeien uit wet- en regelgeving. De inhoudelijke nalevingskosten bestaan uit kosten die het

bedrijfsleven moet maken om aan de inhoudelijke verplichtingen te voldoen die nieuwe wet- en regelgeving stelt. Wanneer er sprake is van een wettelijke (informatie)verplichting aan derden, die direct gericht is op het realiseren van een inhoudelijk doel, is sprake van een inhoudelijke verplichting. De kosten die gemoeid zijn met de naleving van deze verplichting worden dan tot de inhoudelijke nalevingskosten gerekend. Het wetsvoorstel brengt geen administratieve lasten mee, omdat niet wordt voorzien in wettelijke informatieverplichtingen jegens de overheid. Er worden wel informatieverplichtingen ingevoerd die gelden jegens burgers. Daarom brengt het wetsvoorstel wel inhoudelijke nalevingskosten met zich. Deze zijn met name het gevolg van aangepaste informatieverplichtingen. De effectbeoordeling bij de richtlijn beschrijft in het bijzonder in de derde bijlage de praktische implicaties van het toen nog voorstel voor een richtlijn voor de betrokken belanghebbenden, te weten: rechthebbenden, collectieve beheersorganisaties, cultureel erfgoedinstellingen, platformaanbieders en overheidsinstanties. De effectbeoordeling richt zich op de belangrijkste verplichtingen en geeft aan hoe daaraan kan worden voldaan. Voor zover mogelijk wordt ook een indicatie van de daarmee gemoeide kosten gegeven. In deze paragraaf wordt daarbij aangehaakt en daarop voortgebouwd.

De invoering van verplichte uitzonderingen voor tekst- en datamining, digitaal en online gebruik in de context van illustratie voor het onderwijs, en behoud van cultureel erfgoed zullen volgens de impact assessment naar verwachting geen verplichtingen voor bedrijven of overheidsinstanties met zich meebrengen.

Het onderhandelingsmechanisme gericht op het aanpakken van problemen in verband met de licentieverlening van onlinerechten voor video on demand exploitatie brengt geen kosten voor lidstaten met zich mee. Bemiddeling is ook nu al mogelijk. Partijen die van bemiddeling gebruik maken dragen de daarmee verbonden operationele kosten. Volgens de impact assessment zijn die kosten beperkt. Bovendien worden die kosten gecompenseerd door de efficiëntiewinst die voortvloeit uit het onderhandelingsmechanisme (het zal naar verwachting het onderhandelingsproces versnellen en daardoor de transactiekosten verminderen) en door de mogelijke extra licentie-inkomsten in verband met de exploitatie van onlinerechten. Het onderhandelingsmechanisme kan ook bijdragen tot de ontwikkeling van efficiëntere licentiepraktijken op lange termijn.

De bepalingen die zien op licenties met verruimde werking voor werken die niet in de handel verkrijgbaar zijn, verplichten rechthebbenden en cultureel erfgoedinstellingen niet om

overeenkomsten te sluiten. Wanneer zij dat wel doen, moet relevante informatie over de werken en het toegestane gebruik worden openbaar gemaakt op het EU-portaal voor transparantie dat door het Bureau voor intellectuele eigendom van de EU is opgezet en wordt beheerd. De administratieve last zal naar verwachting beperkt zijn, omdat dergelijke informatie toch beschikbaar moet zijn voor de licentieovereenkomst.

De invoering van naburige rechten voor uitgevers van perspublicaties zou volgens de impact assessment als zodanig geen specifieke verplichtingen creëren voor bedrijven of overheidsinstanties. Hetzelfde geldt voor de mogelijkheid om een deel van de opbrengst van wettelijke heffingen aan uitgevers te doen toekomen.

Platformaanbieders die grote hoeveelheden door gebruikers geüploade werken ontsluiten, zijn in principe verplicht daarvoor in commerciële onderhandelingen met rechthebbenden voorafgaande toestemming te verkrijgen. Lukt dat niet, dan zullen de platformaanbieders - om aansprakelijkheid te vermijden - moeten aantonen alles in het werk te hebben gesteld een auteursrechtinbreuk te voorkomen. Het gebruik van de daarvoor doorgaans benodigde filtertechnologieën zal voor de rechthebbenden enige kosten met zich meebrengen. Deze kosten hangen samen met het verstrekken van op zichzelf beschikbare gegevens om werken te identificeren die nodig zijn om de technologieën te laten werken. De platformaanbieders moeten kosten maken die samenhangen met het filteren. Ook moeten platformaanbieders kosten maken in verband met het bieden van transparantie aan rechthebbenden over de werking ervan; ook al zullen die niet al te hoog zijn. Verder moeten platformaanbieders kosten maken in verband met de opzet van geschillenbeslechtsmechanismen waar gebruikers van het platform terecht kunnen met klachten over het filteren. Er worden geen specifieke filtertechnologieën voorgeschreven. Er zijn verschillende technologieën op de markt beschikbaar. De prijzen variëren naar gelang van de schaal en het soort diensten dat wordt aangeboden. Daarom wordt meer informatie verschaft in bijlage 12a van de impact assessment, waarnaar op deze plaats wordt verwezen. YouTube maakt gebruik van een eigen technologie - Content ID – waarin meer dan 60 miljoen dollar is geïnvesteerd; SoundCloud maakt gebruik van een combinatie van Audible Magic en een eigen technologie die in totaal ongeveer 5 miljoen euro heeft gekost; en Dailymotion maakt gebruik van de diensten van derden - Audible Magic en l'Institut National de l'Audiovisuel (INA).

Het auteurscontractenrecht omvat een transparantie- of rapportageverplichting voor exploitanten (met name uitgevers, producenten, omroepen en dergelijke) die de beschermde prestaties van

makers en uitvoerend kunstenaars uitbaten. Die verplichting is nieuw. De rapportage moet informatie bevatten over de wijze waarop de werken respectievelijk uitvoeringen worden geëxploiteerd en de daarmee gegenereerde inkomsten. In de impact assessment wordt aandacht besteed aan de nalevingskosten. Die kosten zijn afhankelijk van een groot aantal factoren, zoals het aantal makers en werken, de complexiteit van de exploitatie, de kwaliteit van de gegevens die van tussenpersonen wordt ontvangen, de frequentie van de rapportage en of in de praktijk al wordt gerapporteerd.

Voor exploitanten die nog niet aan makers en uitvoerend kunstenaars rapporteren, zouden de eenmalige kosten van de ontwikkeling van rapportageprocessen en de terugkerende kosten van de feitelijke rapportage tot de gemaakte kosten behoren. Na de eenmalige investering zou de naleving van de rapporteringsverplichting er dan ook vooral uit bestaan de relevante, op zichzelf voorhanden zijnde informatie te verzamelen en op een gestructureerde en begrijpelijke manier te ontsluiten aan makers en uitvoerend kunstenaars. De met de verslaglegging gemoeide arbeidskosten laten zich ook bij benadering lastig ramen. In de boekensector zou de verslaglegging over eenvoudigere gevallen binnen 2 à 3 minuten moeten kunnen worden afgehandeld. De moeilijkere gevallen zouden 10 tot 15 minuten in beslag nemen. In de audiovisuele sector kan de tijd die aan de verslaglegging aan alle makers van een film wordt besteed, variëren van één of twee uur voor eenvoudigere gevallen tot tien uur voor de meest ingewikkelde gevallen.

De kosten van de verslaggeving in de boekensector variëren van 0,02% van de omzet voor grote en middelgrote ondernemingen tot 0,39% voor micro-ondernemingen. In de audiovisuele sector ligt het aandeel van deze kosten in de omzet, afhankelijk van een verondersteld scenario (intern of via een incassobureau of een andere externe leverancier), tussen 0,1% en 2,3% voor micro-ondernemingen, 0,01% en 0,2% voor kleine ondernemingen en ongeveer 0,1% voor middelgrote en grote ondernemingen. De tijd die jaarlijks aan de verslaglegging wordt besteed, maakt gemiddeld ongeveer 1% van de totale arbeidstijd uit voor uitgevers van microboeken en tussen 0,1% en 0,2% voor grotere uitgevers. Voor een nadere cijfermatige onderbouwing zij verwezen naar artikel 14c van de impact assessment.

5. Resultaten consultatie en advies

Een voorontwerp van dit wetsvoorstel is besproken met de commissie auteursrecht. PM.

Van 1 juli 2019 tot 1 september 2019 is over een voorontwerp van het voorstel geconsulteerd op internet. Er zijn PM reacties ontvangen van veel verschillende belangenorganisaties. De uitkomsten daarvan waren PM.

Na afloop van de consultatie is het wetsvoorstel naar aanleiding van de reacties op de consultatie op de volgende punten aangepast: PM.

ARTIKELLEN

Artikel I

Onderdeel A en Onderdeel F

Het voorgestelde artikel 3, eerste lid, van de Auteurswet vormt de implementatie van artikel 16 van de richtlijn. Die richtlijnbevestiging geeft aan de lidstaten de mogelijkheid om een deel van de opbrengst van wettelijke heffingen, zoals de (billijke) vergoedingen die aan de inroepbaarheid van beperkingen inzake fotokopiëren en privé-kopiëren zijn verbonden, niet alleen te laten toekomen aan makers van werken van letterkunde, wetenschap of kunst, maar tevens aan uitgevers aan wie de makers het onderliggende exploitatierecht hebben overgedragen of in licentie gegeven (al dan niet door tussenkomst van een collectieve beheersorganisatie waarin zowel makers als uitgevers zijn verenigd). Dit was in ieder geval voor fotokopiëren ter discussie komen te staan ten gevolge van het zogenaamde Reprobelarrest (C-572/13) van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Daarin was geoordeeld dat de wetgever geen beperking mag aanbrengen in de aanspraak van makers als originele rechthebbenden op de opbrengst van de aan die beperking gelieerde heffing. Artikel 16 van de richtlijn geeft lidstaten de mogelijkheid de gevolgen van het Reprobelarrest, namelijk dat uitgevers op grond van een wettelijk genomen besluit over de verdeling van wettelijke heffingen niet meer kunnen meedelen in de opbrengst ondanks de door hen gedane investeringen in de exploitatie van de werken, te repareren. Voorgesteld wordt daarvan voor wat betreft fotokopiëren (artikel 16h van de Auteurswet) en privé-kopiëren (artikel 16c van de Auteurswet) gebruik te maken en daarmee de naar behoren functionerende praktijk van voor het Reprobelarrest buiten twijfel te stellen. Artikel 16 van de richtlijn is blijkens het in de tweede alinea bepaalde niet van toepassing op uitlenen. Het antwoord op de vragen of en, zo ja, in hoeverre uitgevers op een aan dat recht gelieerde vergoeding aanspraak kunnen maken moet worden beantwoord tegen de achtergrond van het geldende recht. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft daarover het laatste woord.

Op grond van overweging 60 staat het de lidstaten vrij nadere regels te geven over de verdeling van de wettelijke vergoedingen tussen makers en uitgevers. Artikel 3, tweede lid, van de Auteurswet bevat de grondslag om daarin bij Algemene Maatregel van Bestuur te voorzien. Van die bevoegdheid zal zo nodig gebruik worden gemaakt als partijen daarover niet onderling tot een vergelijk zijn gekomen in de context van de collectieve beheersorganisatie die de aanspraak op een vergoeding

ten behoeve van hen beheert. Bij de hiervoor genoemde wettelijke heffingen inzake fotokopiëren en privé-kopiëren gaat het respectievelijk om de Stichting Reprorecht en Stichting de Thuis kopie. Artikel 17d van de Auteursrecht wordt zo aangepast dat mocht een Algemene Maatregel van Bestuur worden uitgevaardigd, daarop de nahangregeling van toepassing is. Dit betekent dat de Algemene Maatregel van Bestuur niet eerder dan acht weken na publicatie in het Staatsblad in werking kan treden. De Eerste en Tweede Kamer worden na de publicatie in het Staatsblad onverwijld geïnformeerd.

Onderdeel B

Artikel 15n, eerste lid, van de Auteurswet bevat in het voetspoor van artikel 3, eerste lid, van de richtlijn een verplichte beperking op het auteursrechtelijke reproductierecht voor het maken van kopieën van werken van letterkunde, wetenschap of kunst om tekst- en datamining te kunnen toepassen voor wetenschappelijk onderzoek. Onder tekst- en datamining moet in dit verband blijken artikel 2, onderdeel 2, van de richtlijn worden verstaan: een geautomatiseerde analysetechniek voor ontleding van tekst en gegevens in digitale vorm om informatie te genereren zoals patronen, trends en onderlinge verbanden. Vaak moeten eerst kopieën van werken worden gemaakt, die geschikt zijn om daarop de geautomatiseerde analysetechniek toe te passen. Artikel 15n, eerste lid, van de Auteurswet staat het maken van die kopieën zonder voorafgaande toestemming van rechthebbenden nadrukkelijk toe. Artikel 3 van de richtlijn vormt een specialis van artikel 5, derde lid, onderdeel a, van de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij. Op grond van laatstgenoemde bepaling mochten de lidstaten onder bepaalde voorwaarden al voorzien in een beperking op onder andere het reproductierecht ten behoeve van het wetenschappelijk onderzoek. Nederland heeft daarvan bij de omzetting van die richtlijn geen gebruik gemaakt, laat staan om tekst en datamining ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek toe te staan.

Begunstigden van de beperking zijn onderzoeksorganisaties en cultureel erfgoedinstellingen. Onder onderzoeksorganisatie wordt op grond van artikel 2, onderdeel a, van de richtlijn verstaan: een universiteit, een onderzoeksinstituut of een andere organisatie die hoofdzakelijk tot doel heeft wetenschappelijk onderzoek te verrichten of wetenschappelijk onderzoek te verrichten en onderwijsdiensten te verstrekken: (a) zonder winstoogmerk of door herinvestering van alle winst in haar wetenschappelijk onderzoek; of (b) op grond van een door een lidstaat erkende taak van algemeen belang; op zodanige wijze dat de toegang tot de door het wetenschappelijk onderzoek

voortgebrachte resultaten niet op preferentiële basis kan worden aangewend door een onderneming die een beslissende invloed heeft op dit soort organisatie. Cultureel erfgoedinstelling is ingevolge artikel 2, onderdeel 3, van de richtlijn een voor het publiek toegankelijke bibliotheek, een museum, een archief of een erfgoedinstelling voor film of geluid.

Een belangrijke voorwaarde die aan de inroepbaarheid van de beperking wordt gesteld, is dat de begunstigten rechtmatige toegang hebben tot het werk. Onder rechtmatige toegang tot het werk moet worden verstaan de toegang tot inhoud op basis van open toegangsbeleid of door contractuele regelingen tussen rechthebbenden en onderzoeksorganisaties of instellingen voor cultureel erfgoed, zoals abonnementen, of op andere wettige manieren. In het geval van inschrijvingen door onderzoeksorganisaties of instellingen voor cultureel erfgoed bijvoorbeeld, worden de daaraan verbonden personen die onder deze abonnementen vallen, geacht wettige toegang te hebben. Ook werken die vrijelijk toegankelijk zijn op het Internet, zijn werken waartoe rechtmatige toegang bestaat en die dus mogen worden gekopieerd om tekst en datamining ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek te verrichten.

Artikel 15n, tweede lid, van de Auteurswet bepaalt dat de reproducties die worden gemaakt om tekst- en datamining te verrichten, moeten worden opgeslagen met een passend niveau van bescherming. Verder bepaalt het tweede lid dat de reproducties mogen worden bewaard voor doeleinden in verband met wetenschappelijk onderzoek. Het tweede lid vormt de implementatie van artikel 3, tweede lid, van de richtlijn. Wetenschappelijke onderzoeksresultaten moeten op een later tijdstip kunnen worden gecontroleerd en de gebruikte gegevens mogen daarvoor worden bewaard. De kopieën die worden bewaard moeten wel worden beveiligd om te voorkomen dat ze voor andere, niet geoorloofde doeleinden worden gebruikt. Die beveiliging moet passend zijn. De beveiliging hoeft dus niet zo vergaand en kostbaar te zijn, dat van de beperking geen gebruik meer zou worden gemaakt. Het is dus nodig om een goede afweging tussen de betrokken en gerechtvaardigde belangen te maken. Partijen kunnen voor het bewaren en beveiligen van de kopieën op maat gesneden afspraken maken. Zij kunnen voor het bewaren en beveiligen van de kopieën zo nodig ook een zogenaamde trusted third party inschakelen.

Het derde lid van artikel 15n van de Auteurswet geeft - gelijk artikel 3, derde lid, van de richtlijn - makers en hun rechtverkrijgenden de bevoegdheid maatregelen te treffen om de veiligheid en integriteit te verzekeren van de netwerken en de databanken waar de werken van letterkunde, wetenschap of kunst zijn opgeslagen. Indien er grote hoeveelheden verzoeken om toegang tot de

systemen en databank worden gedaan, of het aantal downloads van daarin opgenomen werken heel hoog is, moeten rechthebbenden maatregelen kunnen treffen om de identiteit van de opvragende onderzoeksorganisaties en cultureel erfgoedinstellingen vast te kunnen stellen en ook of zij daartoe wel rechtmatig toegang hebben; zelfs wanneer die maatregelen de toegang enigszins beknotten. De maatregelen die worden getroffen, moeten echter voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Zij moeten in verhouding staan tot de risico's die rechthebbenden bij ontstentenis van maatregelen lopen. Een beroep op de beperking mag door de getroffen maatregelen verder natuurlijk ook niet zinledig worden.

Ten slotte bepaalt artikel 15n, vierde lid, van de Auteurswet overeenkomstig artikel 7, eerste lid, van de richtlijn dat de beperking van dwingend recht is. Rechthebbenden kunnen de toepassing ervan dus niet bij overeenkomst verbieden of beperken. Een dergelijke overeenkomst is nietig.

Artikel 15o, eerste lid, van de Auteurswet, bevat in navolging van artikel 4 eerste lid van de richtlijn, een verplichte beperking op het auteursrechtelijk reproductierecht voor tekst- en datamining voor andere doeleinden dan wetenschappelijk onderzoek. Het artikel staat het eenieder toe om een reproductie van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst te maken om tekst- en datamining te verrichten. Het artikel geeft uitdrukking aan het principe dat het recht om teksten te lezen in beginsel ook het recht inhoudt om die teksten op geautomatiseerde wijze te analyseren om patronen, trends en onderlinge verbanden te ontdekken. De reproducties die daarvoor moeten worden gemaakt zijn toegestaan onder de hieronder nader te behandelen voorwaarden. Zowel private als publieke entiteiten kunnen van de beperking profiteren. Het bedrijfsleven kan ervan gebruik maken ter ondersteuning van complexe zakelijke beslissingen. De overheid kan er ook gebruik van maken om haar dienstverlening te verbeteren. Verwacht wordt dat de beperking van betekenis kan zijn bij de ontwikkeling van nieuwe technologieën die gebruik maken van kunstmatige intelligentie. Artikel 15o, tweede lid, van de Auteurswet bepaalt in navolging van artikel 4 lid 2 van de richtlijn dat een overeenkomstig het eerste lid van het artikel toegestane reproductie mag worden bewaard voor zolang als nodig is voor tekst- en datamining.

Aan de inroepbaarheid van die uitzondering zijn twee voorwaarden verbonden. In de eerste plaats dient de gebruiker steeds rechtmatige toegang tot het werk te hebben. Voor de betekenis van die voorwaarde zij verwezen naar hetgeen daarover hiervoor bij de behandeling van artikel 15n is opgemerkt. In de tweede plaats moet de maker of zijn rechtverkrijgende het auteursrecht niet uitdrukkelijk en op passende wijze te hebben voorbehouden. Als het auteursrecht uitdrukkelijk en

op passende wijze is voorbehouden, dan mogen de werken niet zonder voorafgaande toestemming worden gekopieerd om tekst- en datamining te verrichten: dat zou een auteursrechtinbreuk opleveren. Deze voorwaarde geeft bijvoorbeeld uitgevers die databanken met werken exploiteren en daarbij ook, vaak tegen een meerprijs, door of vanwege hen ontwikkelde tekst- en datamining applicaties aanbieden de mogelijkheid om hun businessmodel te beschermen.

Het auteursrecht dient uitdrukkelijk en op passende wijze te worden voorbehouden. Bij werken van letterkunde, wetenschap of kunst die online voor het publiek beschikbaar worden gesteld, betekent dit dat het voorbehoud in een machinaal leesbare opmaak moet worden toegepast, zoals in de metadata waar de voorwaarden voor het gebruik van een website worden geduid. Voor werken die niet online beschikbaar worden gesteld, kan het gaan om een overeenkomst maar ook een eenzijdige verklaring, hetzij in het algemeen hetzij in een bepaald geval op het werk zelf of bij de openbaarmaking daarvan. Het voorbehouden van rechten ten behoeve van tekst- en datamining mag uiteraard geen betrekking hebben op andere, gewoon geoorloofde vormen van gebruik. Artikel 15o laat artikel 15n - waarvan niet, ook niet bij overeenkomst kan worden afgeweken - uitdrukkelijk onverlet.

Onderdeel C en Onderdeel Q (art. 47c, eerste lid, van de Auteurswet)

Artikel 5, derde lid, onderdeel a, van de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij gaf lidstaten al de mogelijkheid te voorzien in een beperking op het auteursrecht op werken van letterkunde, wetenschap of kunst betreffende gebruik ervan uitsluitend dienende als toelichting bij het onderwijs, mits tenminste de bron, waaronder de naam van de auteur, wordt vermeld, tenzij dit niet mogelijk blijkt, en voor zover het gebruik door het beoogde, niet-commerciële doel wordt gerechtvaardigd. Nederland heeft van de ruimte die die richtlijn bood gebruik gemaakt. In artikel 16 van de Auteurswet wordt in de zogenaamde onderwijsexceptie voorzien.

Op grond van artikel 5, eerste lid, van de richtlijn wordt in artikel 16, vijfde lid, van de Auteurswet in de eerste plaats verduidelijkt dat de onderwijsexceptie ook van toepassing is op digitaal gebruik dat plaatsvindt onder verantwoordelijkheid van een onderwijsinstelling door middel van een beveiligde elektronische omgeving die alleen toegankelijk is voor leerlingen of studenten en het onderwijzend personeel van de onderwijsinstelling. Onder een beveiligd elektronische omgeving wordt verstaan een digitale onderwijs- en leeromgeving waar de toegang beperkt is tot het onderwijzend personeel

van de onderwijsinstelling en tot de leerlingen of studenten die deelnemen aan een studieprogramma van die instelling, met name via passende authenticatie procedures, waaronder een gebruikersnaam in combinatie met een wachtwoord. Niet overgenomen is dat digitaal gebruik door een onderwijsinstelling ook plaats kan vinden “in haar gebouwen of elders” want daarover is op grond van artikel 16 geen twijfel.

Ook de juridische fictie van artikel 5, derde lid, van de richtlijn is nieuw en heeft implementatie. In artikel 47c, eerste lid, wordt daarom voorgeschreven dat het gebruik van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst dat uitsluitend dient ter toelichting bij het onderwijs op grond van artikel 16 door middel van een beveiligd elektronisch netwerk geacht wordt plaats te vinden in de lidstaat van de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte waar de onderwijsinstelling is gevestigd. Gebruik van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst in het kader van onderwijs op afstand via een beveiligd elektronisch netwerk wordt geacht plaats te vinden in de lidstaat waar de onderwijsinstelling is gevestigd. Dat het gebruik van het beschermde materiaal door het onderwijzend personeel en/of leerlingen of studenten de facto in een andere lidstaat plaatsvindt, doet daaraan niet af. Dit vergemakkelijkt het gebruik voor onderwijsdoeleinden, omdat niet meer met de uiteenlopende regimes in de verschillende lidstaten rekening behoeft te worden gehouden.

Nieuw is ten slotte ook nog dat in lijn met artikel 7, eerste lid, van de richtlijn moet worden voorgeschreven dat de beperking van artikel 16 van de Auteurswet van dwingend recht is. In artikel 16, zesde lid, wordt dit geïmplementeerd door te bepalen dat van de inhoud van de beperking niet bij overeenkomst mag worden afgeweken.

Onderdeel D en onderdeel E

Artikel 6 van de richtlijn verplicht lidstaten te voorzien in een beperking op het auteursrechtelijke reproductierecht om werken van letterkunde, wetenschap of kunst te kunnen bewaren om ze te behoeden voor verval. Die beperking wordt omgezet in artikel 16na van de Auteurswet. Artikel 16n voorziet al in een zogenaamde preservingsexceptie. Deze is gebaseerd op artikel 5, tweede lid, onderdeel c, van de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij. In lijn met artikel 24, tweede lid, onderdeel a, van de richtlijn wordt wel voorgesteld om in artikel 16n van de Auteurswet nadrukkelijk te bepalen dat het nieuwe artikel 16na van de Auteurswet als dwingendrechtelijke lex specialis daarvan heeft te gelden. Artikel 16n geldt dus onverminderd het bepaalde in artikel 16na.

De begunstigde van de nieuwe beperking van artikel 16na, eerste lid, van de Auteurswet is de cultureel erfgoedinstelling. Daaronder wordt blijkens artikel 2, onderdeel 3, van de richtlijn verstaan: een voor het publiek toegankelijke bibliotheek, een museum, een archief of een erfgoedinstelling voor film of geluid. Zo'n cultureel erfgoedinstelling moet zijn taak bestaande uit het behoud van het cultureel erfgoed voor toekomstige generaties naar behoren kunnen uitvoeren. Daarom mag zo'n instelling een reproductie van een werk van letterkunde wetenschap of kunst maken zonder voorafgaande toestemming van de rechthebbende als die reproductie wordt gemaakt met als doel het behoud van het werk en de reproductie daarvoor noodzakelijk is. De mogelijkheden die nieuwe digitale technologieën bieden, lijken zich daarvoor bij uitstek te lenen. De erfgoedinstelling die een beroep op de beperking kan doen, beschikt echter niet altijd over de benodigde expertise. Uit overweging 28 van de richtlijn volgt daarom dat de erfgoedinstelling (mede daarom) de reproductie niet per se zelf hoeft te maken. De hulp van een gespecialiseerde erfgoedinstelling, zelfs die afkomstig uit een andere lidstaat, mag daarvoor worden ingeroepen en ook de hulp van een gespecialiseerde derde partij. Het werk dat wordt gereproduceerd moet permanent deel uitmaken van de collectie van de erfgoedinstelling die zich op de beperking beroept. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de erfgoedinstelling de eigenaar is van het werk of het voor onbepaalde tijd in bruikleen heeft. De erfgoedinstelling is vrij in de keuze van het moment waarop en de vorm waarin de reproductie wordt gemaakt. Voor het reproduceren van werken van letterkunde, wetenschap of kunst voor andere doeleinden dan preservatie is evenals voor het openbaar maken van die werken in beginsel voorafgaande toestemming van de auteursrechthebbende vereist. In beginsel, want voorafgaande toestemming is niet vereist wanneer die handeling bijvoorbeeld door een andere toepasselijke beperking wordt afgedekt.

Artikel 16na, tweede lid, van de Auteurswet regelt in het voetspoor van artikel 7, eerste lid, van de richtlijn dat de beperking van dwingend recht is. Bij overeenkomst mag dus niet anders worden overeengekomen. De beperking kan dus niet worden weggecontracteerd.

Onderdeel G en onderdeel Q (art. 47c, tweede lid, van de Auteurswet)

Artikel 18c van de Auteurswet voorziet in de verplicht te implementeren op artikel 8, tweede lid, van de richtlijn gebaseerde beperking. Op die beperking kunnen cultureel erfgoedinstellingen blijkens het derde lid terugvallen, wanneer er geen representatieve collectieve beheersorganisatie is als

bedoeld in artikel 44, eerste lid, onder 1° . om hen licenties te verschaffen overeenkomstig het in het nieuwe hoofdstuk IVa bepaalde voor het beschikbaar stellen voor het publiek van niet of niet meer in de handel verkrijgbare werken van letterkunde, wetenschap of kunst uit hun collectie. Op de beperking kan dus niet worden teruggevallen, wanneer er een dergelijke collectieve beheersorganisatie wel bestaat, maar geen overeenstemming over de licentievoorwaarden kan worden verkregen.

Op grond van de beperking van artikel 18c, eerste lid, mogen cultureel erfgoedinstellingen, dat wil zeggen: voor het publiek toegankelijke bibliotheken, musea, archieven of erfgoedinstellingen voor film of geluid, werken voor niet commerciële doeleinden beschikbaar stellen voor het publiek zonder voorafgaande toestemming van rechthebbenden onder de volgende vier voorwaarden. In de eerste plaats moet het gaan om werken die niet of niet meer in de handel verkrijgbaar zijn. Voor een nadere duiding van deze voorwaarde wordt op deze plaats verwezen naar hetgeen daarover hieronder wordt opgemerkt in de toelichting op artikel 44, vierde lid, van de Auteurswet. Die bepaling wordt in het tweede lid nadrukkelijk van overeenkomstige toepassing verklaard. In de tweede plaats moet het gaan om werken die permanent deel uitmaken van de verzameling van de erfgoedinstelling. Die voorwaarde komt ook voor in het hiervoor al toegelichte artikel 16na van de Auteurswet en moet op dezelfde wijze worden uitgelegd. In de derde plaats moet de beschikbaarstelling plaatsvinden op een niet-commerciële website. Er mag dus noch met de beschikbaarstelling noch met de website financieel gewin worden nagestreefd. In de vierde plaats, ten slotte, moet de naam van de maker worden vermeld, tenzij dit niet mogelijk is. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de maker niet bekend is.

In het tweede lid van artikel 18c worden enkele bepalingen uit de eerste paragraaf van hoofdstuk IVa van overeenkomstige toepassing verklaard. Naast het al genoemde artikel 44, vierde lid, gaat het om de artikelen 44 derde en vijfde lid, en 44b van de Auteurswet. Door art. 44, derde lid, van overeenkomstige toepassing te verklaren wordt geregeld dat een maker of zijn rechtverkrijgende een halt kan toeroepen aan het gebruik van zijn werk van letterkunde, wetenschap of kunst door een cultureel erfgoedinstelling. Dat kan op elk moment gebeuren; zowel voordat het gebruik van het werk is aangevangen als ook nadat het gebruik van het werk met een beroep op de terugvalbeperking is aangevangen. Als rechthebbenden hiervan gebruik maken, dan mag van het werk geen gebruik worden gemaakt. Aangevangen gebruik moet binnen een redelijke termijn worden gestaakt.

Door artikel 44b overeenkomstig artikel 10 van de richtlijn van overeenkomstige toepassing te verklaren wordt geregeld dat cultureel erfgoedinstellingen publicitaire maatregelen moeten treffen die ervoor zorgen dat rechthebbenden met het voorgenomen en/of aangevangen gebruik bekend zijn. Cultureel erfgoedinstellingen moeten zes maanden voordat het gebruik overeenkomstig de beperking gaat plaatsvinden op één publieke portaalsite permanent, gemakkelijk en effectief toegankelijke informatie openbaar maken over de identificatie van het werk en de mogelijkheden voor rechthebbenden om het gebruik ervan een halt toe te roepen. Die portaalsite wordt overeenkomstig Verordening (EU) nr. 386/2012 opgericht en beheerd door het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie. Verder moeten cultureel erfgoedinstellingen ook publicitaire maatregelen treffen om de algemene bekendheid van rechthebbenden met de beperking te vergroten. Die maatregelen worden in beginsel getroffen in de lidstaat waar de cultureel erfgoedinstelling is gevestigd. Indien er aanwijzingen zijn, zoals de oorsprong van het werk, om aan te nemen dat het bewustzijn van rechthebbenden doeltreffender elders zou kunnen worden verhoogd, dan moeten de maatregelen zich ook daartoe uitstrekken.

Ook artikel 44, vijfde lid, is nadrukkelijk van overeenkomstige toepassing verklaard. Daarmee wordt verzekerd dat niet alle werken die niet of niet meer in de handel verkrijgbaar zijn, door cultureel erfgoedinstellingen mogen worden gebruikt met een beroep op de beperking. Art. 8, zevende lid, van de richtlijn schrijft namelijk voor dat de beperking gelet op de internationale gebruiken niet van toepassing is op verzamelingen van werken van letterkunde, wetenschap of kunst die voornamelijk van vreemde of onbekende origine zijn. Het gaat om cinematografische of audiovisuele werken waarvan de producenten hun hoofdkantoor of hun gewone verblijfplaats hebben in een staat die geen partij is bij de Europese Unie of de Europese Economische Ruimte. Het gaat ook om andere werken dan cinematografische of audiovisuele werken voor zover die voor het eerst zijn gepubliceerd of, bij gebreke van publicatie, voor het eerst zijn uitgezonden in een staat die geen partij is bij de Europese Unie of de Europese Economische Ruimte. Ten slotte gaat het om werken van onderdanen van een staat die geen partij is bij de Europese Unie of de Europese Economische Ruimte, waarvan na een redelijke inspanning de plaats van eerste publicatie of uitzending niet kon worden vastgesteld. Volledigheidshalve zij nog vermeld dat de uitzondering op de regel dat verzamelingen van werken niet mogen gebruikt, tenzij er een representatieve collectieve beheersorganisatie is voor rechthebbenden uit derde landen, uiteraard geen opgeld doet. De beperking kan alleen maar worden ingeroepen als er geen representatieve collectieve beheersorganisatie is.

Artikel 47c, tweede lid, van de Auteurswet implementeert artikel 9 van de richtlijn. Op grond van die bepaling wordt het gebruik van een werk dat niet (meer) in de handel verkrijgbaar is door een cultureel erfgoedinstelling overeenkomstig de hiervoor toegelichte terugvalbeperking geacht plaats te vinden in de lidstaat van de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte waar die cultureel erfgoedinstelling is gevestigd. Dit vergemakkelijkt het gebruik van het werk omdat geen afzonderlijke beoordeling benodigd is naar het recht van de lidstaten waar de niet-commerciële websites van de cultureel erfgoedinstelling kunnen worden geraadpleegd.

Onderdeel H

Titel IV van de richtlijn bevat maatregelen die ertoe strekken de goede werking van de markt voor auteursrechten te verzekeren. Hoofdstuk 3 van die Titel gaat over de billijke vergoeding van auteurs (en uitvoerend kunstenaars) in exploitatiecontracten. Het hoofdstuk bevat enkele auteurscontractenrechtelijke bepalingen. Die bepalingen zijn voor Nederland over het algemeen genomen niet nieuw. Ook het toepassingsgebied van de voorgestelde bepalingen stemt overeen, zo volgt uit overweging 72 van de preambule bij de richtlijn. Daar wordt overwogen dat makers van werken van letterkunde, wetenschap of kunst zich doorgaans in een zwakkere contractuele positie bevinden wanneer zij hun rechten overdragen of licentiëren met oog op exploitatie tegen een vergoeding. Daarom behoeven deze natuurlijke personen (met inbegrip van – via reflexwerking – hun eigen ondernemingen) bescherming. De behoefte aan bescherming doet zich niet voor wanneer de contractuele wederpartij van de maker een eindgebruiker is die werk niet zelf exploiteert. De bescherming blijft beperkt tot exploitatiecontracten. Dat zijn contracten die de verlening van een exploitatiebevoegdheid tot hoofddoel hebben. Uit artikel 25b van de Auteurswet kan worden afgeleid dat het hoofdstuk met auteurscontractenrechtelijke bepalingen toepassing mist als artikel 3.28 van het Benelux-verdrag inzake de Intellectuele Eigendom (merken en tekeningen of modellen) opgeld doet. Voor die uitzondering biedt de richtlijn echter ruimte. Voorgesteld wordt de wet op dat punt aan te passen door die uitzondering te schrappen.

Onderdeel I

Geheel nieuw is de zogenaamde transparantieverplichting. Makers van werken van letterkunde, wetenschap of kunst verkeren doorgaans in een zwakkere contractuele positie wanneer zij hun

auteursrecht geheel of gedeeltelijk overdragen of in licentie geven aan een exploitant met het oog op exploitatie. Zij hebben er vaak onvoldoende zicht op dat de vergoeding die zij daarvoor van de exploitant ontvangen in verhouding staat tot de waarde die met de exploitatie van hun werken wordt gegenereerd. Artikel 25ca, eerste lid, van de Auteurswet bepaalt in het voetspoor van artikel 19 van de richtlijn dat de exploitant of zijn rechtsopvolger ten minste eens per jaar de maker op passende wijze moet informeren over de exploitatie van het werk, de daarmee gegenereerde inkomsten en de verschuldigde vergoeding. De transparantie die daarmee wordt bewerkstelligd, maakt een betere beoordeling van de waarde van de creatieve prestatie mogelijk. Zij kan daarmee als opmaat dienen voor een evenwichtige relatie tussen beide partijen. Via de schakelbepaling van artikel 2b van de Wet op de naburige rechten is de regeling van overeenkomstige toepassing op de exploitatie van (opnamen en reproducties van) uitvoeringen van uitvoerend kunstenaars.

De informatie die de exploitant verstrekt, moet passend zijn, dat wil zeggen: volledig, relevant, nauwkeurig, begrijpelijk, bij de tijd en zolang als de exploitatie duurt. Het ligt voor de hand dat met de specifieke kenmerken van de muziek-, film- en uitgeverijsector rekening wordt gehouden. Met de term passend wordt ook beoogd tot uitdrukking te brengen dat rekening moet worden gehouden met het belang van de bijdrage van makers en uitvoerend kunstenaars. De transparantieverplichting brengt administratieve lasten met zich mee en die moeten in verhouding blijven staan tot de met de exploitatie van het werk gegenereerde inkomsten. Artikel 19, derde lid, van de richtlijn biedt daarvoor nadrukkelijk ruimte. Waar het op aankomt is dat steeds een doeltreffende beoordeling van de waarde van de rechten wordt mogelijk gemaakt waarbij in voorkomend geval nadrukkelijk ook met de exploitatie in het buitenland en de daarmee gegenereerde inkomsten rekening moet worden gehouden.

Een exploitant kan het aan hem overgedragen auteursrecht aan een andere exploitant overdragen. De transparantieverplichting verhuist met het overdragen auteursrecht mee. Een exploitant kan aan een andere exploitant ook een licentie tot exploitatie geven. In dat geval blijft de transparantieverplichting op de licentieverstrekken exploitant rusten en dus niet op de licentienemende exploitant. Soms kan de licentieverstrekken exploitant niet de informatie verschaffen die een doeltreffende beoordeling van de waarde van de rechten mogelijk maken. Aanvullende informatie van de licentienemende exploitant kan daarvoor nodig zijn. Daarom moet deze door de makers (al dan niet door tussenkomst van de licentieverstrekken exploitant) kunnen worden gevraagd. Dat hoeft niet in artikel 25ca te worden geregeld, omdat dit via het inzage-recht of exhibitieplicht neergelegd in artikel 843a van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering al

mogelijk is. Er mogen afspraken worden gemaakt over de vertrouwelijke behandeling van de verstrekte informatie, maar die afspraken mogen het nuttig effect dat de richtlijn beoogt te bewerkstelligen niet ondermijnen. De informatie moet dus kunnen worden gebruikt om een beroep te doen het auteurscontractenrecht.

Het tweede lid van artikel 25ca regelt nog dat de informatieverplichting niet geldt, indien het aandeel van de maker bij de totstandkoming van het gehele werk insignificant is. Daarbij zou bijvoorbeeld kunnen worden gedacht aan figuranten in een film. De laatstgenoemde regel leidt weer uitzondering wanneer de maker aantoont dat hij de informatie nodig heeft om een beroep op de bestsellerbepaling van artikel 25d te kunnen doen (vgl. artikel 19, vierde lid, van de richtlijn). Tot slot wordt nog vermeld dat de wet niet in de weg staat aan collectieve auteurscontractenrechtelijke regeling over transparantie. De inhoud van zo'n collectieve regeling moet evenals een individuele exploitatieovereenkomst in overeenstemming zijn met het in artikel 25ca bepaalde (vgl. artikel 19, vijfde lid, van de richtlijn).

Onderdeel Ia

Artikel 20 van de richtlijn schrijft een zogenaamde bestsellerbepaling voor. Artikel 25d van de Auteurswet voorziet daarin al en die bepaling wordt in de Wet op de naburige rechten van overeenkomstige toepassing verklaard. Op een punt strekt aanpassing van het geldende recht tot aanbeveling. Uit artikel 20 van de richtlijn volgt dat om een beroep op de bepaling te kunnen doen, de oorspronkelijk overeengekomen vergoeding onevenredig laag moet zijn in vergelijking met de opbrengst van de exploitatie van het auteursrechtelijk beschermde werk c.q. de nabuurrechtelijk beschermde uitvoering. Niet iedere onevenredigheid volstaat voor een succesvol beroep op de bepaling. Uit overweging 78 volgt dat discrepantie duidelijk moet zijn. Hoewel het geven van een authentieke interpretatie van “duidelijke onevenredigheid” uiteindelijk is voorbehouden aan het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt voorgesteld het woord “ernstige” te schrappen om de bepaling in lijn met de inhoud en strekking van de richtlijn te brengen. De rechter zal bij het afwegen van de belangen rekening houden met alle omstandigheden van het geval.

Onderdeel J

Artikel 22 van de richtlijn geeft de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst die het daarop rustende auteursrecht aan een exploitant heeft overgedragen of in exclusieve licentie gegeven het recht dit herroepen als de exploitant het werk niet of in onvoldoende mate exploiteert. Het zogenaamde herroepingsrecht ingeval van non usus is voor Nederland niet nieuw, maar sinds de inwerkingtreding van de Wet Auteurscontractenrecht op 1 juli 2015 al geregeld in artikel 25e van de Auteurswet. Het hele hoofdstuk met auteurscontractenrechtelijke bepalingen is van overeenkomstige toepassing verklaard op de uitvoerend kunstenaar en zijn uitvoering (vgl. artikel 2b van de Wet op de naburige rechten). Het vigerende recht behoeft ten gevolge van de richtlijn slechts op een punt te worden aangepast. Artikel 22, vierde lid, laat geen ruimte om nog langer in zijn algemeenheid te bepalen dat een exploitatieovereenkomst niet kan worden herroepen als de exploitant een zodanig zwaarwichtig belang heeft bij de instandhouding van de overeenkomst dat het belang van de maker daarvoor naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid moet wijken. Artikel 25e wordt dienovereenkomstig aangepast. Dan kan het herroepingsrecht alleen niet worden ingeroepen als het niet of niet voldoende exploiteren voornamelijk aan de maker in plaats van de exploitant ligt, zoals artikel 22, vierde lid, van de richtlijn voorschrijft. Artikel 2b van de Wet op de naburige rechten verklaart artikel 25e van de Auteurswet van overeenkomstige toepassing. In de Wet op de naburige rechten hoeven op het onderhavige punt geen wijzigingen te worden doorgevoerd om aan de richtlijn gevolg te geven.

Onderdeel K

Artikel 25g van de Auteurswet bevat een grondslag voor een aanwijzing van een geschillencommissie auteurscontractenrecht waaraan makers en exploitanten geschillen over de toepassing van de bepalingen van het auteurscontractenrecht kunnen voorleggen. Op verzoek van de Federatie Auteursrechtbelangen is de Stichting Geschillencommissies voor Beroep en bedrijf (SGB) per 1 oktober 2016 als desbetreffende geschillencommissie auteurscontractenrecht aangewezen. Artikel 21 van de richtlijn bepaalt dat geschillen over de transparantieplichting, neergelegd in artikel 19 van de richtlijn en geïmplementeerd in artikel 25ca van de Auteurswet, aan zo'n geschillencommissie moeten kunnen worden voorgelegd. Door in artikel 25g van de Auteurswet nadrukkelijk naar artikel 25ca van de Auteurswet te verwijzen wordt dit mogelijk gemaakt. Volledigheidshalve zij er nog op gewezen dat geschillen over de bestsellerbepaling die op grond van de richtlijn ook aan de geschillencommissie moeten kunnen worden voorgelegd, al aan die commissie kunnen worden voorgelegd. Implementatie van die verplichting is dus niet meer nodig.

Ten slotte zij nog vermeld dat artikel 25g van de Auteurswet via een schakelbepaling in de Wet op de naburige rechten ook van toepassing is op uitvoerend kunstenaars.

Onderdeel L

Artikel 29a van de Auteurswet verbiedt (het faciliteren van) het omzeilen van doeltreffende technische voorzieningen waarmee werken van letterkunde, wetenschap of kunst kunnen worden beveiligd. Door de inzet van te robuuste technische voorzieningen kan een beroep op beperkingen zinledig worden. Het vierde en vijfde lid maken het mogelijk een algemene maatregel van bestuur uit te vaardigen waarmee dit wordt voorkomen. De richtlijn schrijft in artikel 7, tweede lid, voor dat een beroep op de beperkingen uit de richtlijn moet worden gegarandeerd. Ook wanneer de door technische voorzieningen beschermde werken op contractuele voorwaarden beschikbaar worden gesteld aan gebruikers op een door hen bepaalde plaats en tijd. Dit wordt geregeld in artikel 29a, vijfde lid, van de Auteurswet. Voor de onderwijsexceptie is het nieuw dat voortaan ook van overheidswege kan worden ingegrepen wanneer de werken beschikbaar worden gesteld voor het publiek.

Onderdeel M en onderdeel F

Artikel 29c, zevende lid, bevat een definitie van een platformaanbieder die is gebaseerd op de definitie van een aanbieder van een online dienst voor het delen van content. Daaronder wordt verstaan: de aanbieder van een dienst van de informatiemaatschappij, waarvan het hoofddoel of een van de hoofddoelen is, het opslaan van en het publiek toegang geven tot een groot aantal werken van letterkunde, wetenschap of kunst, die door de gebruikers van zijn dienst worden aangeboden en die door de aanbieder van de dienst worden georganiseerd en gepromoot om met het verdere gebruik ervan winst te kunnen maken. De beoordeling of sprake is van een groot aantal werken moet van geval tot geval worden gemaakt. Daarbij moet onder andere rekening worden gehouden met het aantal gebruikers van de dienst en het aantal geüploade werken. Aanbieders van diensten als online-encyclopedieën zonder winstoogmerk, onderwijs- of wetenschappelijke gegevensbanken zonder winstoogmerk, platforms voor het ontwikkelen en delen van opensourcesoftware, aanbieders van elektronische communicatiediensten als gedefinieerd in Richtlijn (EU) 2018/1972, onlinemarktplaatsen en business-to-business clouddiensten en

clouddiensten waarmee gebruikers content kunnen uploaden voor eigen gebruik, zijn dus geen platformaanbieders als bedoeld in het zevende lid.

Artikel 29c, eerste lid, van de Auteurswet bepaalt in navolging van artikel 17, eerste lid, van de richtlijn, dat de platformaanbieder geacht wordt de door de gebruikers van zijn dienst aangeboden werken van letterkunde, wetenschap of kunst openbaar te maken. Hij heeft daarvoor dus voorafgaande toestemming van de rechthebbenden nodig. Hiermee wordt beoogd de ontwikkeling van een licentiemarkt tussen rechthebbenden en platformaanbieders inzake het openbaar maken van werken via platforms te bevorderen. De platformaanbieder maakt de werken zelf openbaar, treedt dienaangaande dus niet langer als tussenpersoon op en kan zich dan ook niet meer verlaten op aansprakelijkheidsuitsluitingsgrond van artikel 6:196c lid 4 van het Burgerlijk Wetboek die is gebaseerd op artikel 14, eerste lid, van Richtlijn 2001/31/EG (vgl. artikel 17, derde lid, van de richtlijn). De platformaanbieder die toestemming heeft gekregen van de rechthebbenden, bijvoorbeeld door het aangaan van een licentieovereenkomst, is op grond van de wet gehouden om aan hen, op hun verzoek, verantwoording af te leggen over het gebruik van de onder de licentie vallende werken. De wet regelt ook dat de gebruikers van het platform geen toestemming meer nodig hebben voor het gebruik van die werken. De gebruikers zijn door de licentie van de platformaanbieder gedekt. Deze regel lijdt slechts uitzondering met betrekking tot gebruikers die op commerciële basis handelen of wier activiteiten significante inkomsten genereren. Die gebruikers zijn dus gehouden om zelf de rechten te regelen. Uiteraard is de platformaanbieder blijkens het in overweging 69 van de preambule bij de richtlijn bepaalde niet gehouden een licentie af te nemen voor gebruik van een werk waarvoor de gebruikers van zijn dienst de rechten al hebben geregeld, maar hij mag er niet zonder meer vanuit gaan dat de gebruikers dit steeds zullen doen. Verder is ook geen licentie nodig voor gebruik van een werk dat onder een uitzondering of beperking valt. Ten slotte wordt volledigheidshalve nog vermeld dat rechthebbenden niet verplicht zijn toestemming voor het gebruik te geven. Het auteursrecht is een exclusief recht en de maker of zijn rechtverkrijgende mag zijn toestemming onthouden.

Het tweede lid van artikel 29c regelt geheel in lijn met artikel 17, vierde lid, van de richtlijn dat een platformaanbieder niet aansprakelijk is voor het openbaar maken van werken zonder voorafgaande toestemming van rechthebbenden, wanneer hij in de eerste plaats alles in het werk heeft gesteld om toestemming van rechthebbenden te verkrijgen (onderdeel 1). Een platformaanbieder weet doorgaans niet van tevoren welke werken door de gebruikers van zijn dienst zullen worden geüpload. Het verkrijgen van voorafgaande toestemming van individuele rechthebbenden, is dan

ook niet altijd goed mogelijk. Dit is mogelijk anders wanneer de rechten collectief worden uitgeoefend door een collectieve of onafhankelijke beheersorganisatie. Dat geldt in het bijzonder wanneer een collectieve beheersorganisatie voldoende representatief is om ook licenties met een verruimd effect te verlenen voor niet aangesloten rechthebbenden. Bij de beoordeling of de platformaanbieder alles in het werk heeft gesteld, zal dan ook in ieder geval daarmee rekening kunnen en moeten worden gehouden.

In de tweede plaats moet de platformaanbieder ook alles in het werk hebben gesteld om ervoor te zorgen dat werken ten aanzien waarvan rechthebbenden hem de relevante en noodzakelijke informatie hebben verstrekt, niet beschikbaar zijn op het platform (onderdeel 2). Dat zou kunnen gebeuren door de content die gebruikers van zijn dienst willen uploaden, op die *specifieke* werken te filteren. Er wordt dus geen algemene monitorverplichting geïntroduceerd (vgl. artikel 17, achtste lid, van de richtlijn). De platformaanbieder moet handelen in overeenstemming met de strenge sectorale normen op het gebied van professionele toewijding. Dit betekent dat hij moet aantonen alle maatregelen te hebben genomen die een zorgvuldige exploitant ook zou hebben genomen om te voorkomen dat gebruikers van zijn platform de door rechthebbenden geduide illegale content uploaden en dat het algemene publiek daartoe toegang verkrijgt. De maatregelen moeten voldoen aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit. Het onmogelijke kan, mag en wordt dus niet gevergd van platformaanbieder. Bij de beantwoording van de vraag of moet worden geïntervenieerd, wordt gelet op het in artikel 17, vijfde lid, van de richtlijn bepaalde onder meer rekening gehouden met de volgende elementen:

- a) het type, het publiek en de omvang van de diensten en het soort werken of andere materialen die door de gebruikers van de dienst zijn geüpload; en
- b) de beschikbaarheid van geschikte passende en doeltreffende middelen die afhankelijk is van de met de tijd wisselende stand van de techniek en de kosten van de middelen voor de platformaanbieders.

De Europese wetgever erkent dat niet altijd voorafgaande toestemming van rechthebbenden kan worden verkregen en ook dat maatregelen zoals filteren op door rechthebbenden aangegeven werken soms (nog) niet werkt of (nog) te duur is. Ook is het mogelijk dat de rechthebbenden hebben nagelaten aan te geven welke werken niet mogen worden openbaar gemaakt. Een platformaanbieder is niet aansprakelijk als dergelijke werken onverhoopt door gebruikers van zijn dienst worden geüpload. Maar, de platformaanbieder is (in de derde plaats) wel gehouden om die ongeautoriseerde werken ogenblikkelijk te verwijderen of de toegang daartoe onmogelijk te maken,

nadat hij door de rechthebbenden van de inbreuk op voldoende onderbouwde wijze in kennis is gesteld (onderdeel 3). Daarna moet indachtig de strenge sectorale normen voor professionele toewijding alles in het werk worden gesteld om te voorkomen (indien en voor zover dat mogelijk is) dat die werken weer worden aangeboden (onderdeel 3 juncto onderdeel 2). De platformaanbieder moet dus in ieder geval beschikken over een goede notice and take down procedure en zo mogelijk ook een notice and stay down procedure.

Artikel 29c, derde lid, Auteurswet bepaalt dat de platformaanbieder op verzoek van rechthebbenden adequate informatie moet verstrekken over de maatregelen die zijn genomen en de wijze waarop die worden uitgevoerd om te voldoen aan de verplichtingen zoals neergelegd in de onderdelen b en c van het tweede lid. Die informatie moet adequaat zijn oftewel zo transparant dat aan rechthebbenden voldoende inzicht wordt geboden. De verplichting gaat niet zo ver dat de platformaanbieder ook per werk geïndividualiseerde informatie moet verstrekken. Dit laat onverlet dat partijen daarover vrijwillig afspraken mogen maken. De informatieverplichting gaat uiteraard ook niet zo ver dat de platformaanbieder bedrijfsgeheimen moet prijsgeven.

De gebruikers van een platform moeten te allen tijde een beroep kunnen doen op het citaatrecht (artikel 15a van de Auteurswet) en de parodie-exceptie (artikel 18b van de Auteurswet). Dit wordt voorgeschreven in 17, zevende lid, van de richtlijn. Dit is al mogelijk en de wet behoeft op dit punt dus geen aanpassing. Artikel 29c, vierde lid, van de Auteurswet verplicht de platformaanbieder om de gebruikers van zijn dienst in de algemene voorwaarden op de hoogte te stellen van de mogelijkheid een beroep te doen op deze en andere beperkingen op het auteursrecht. Artikel 29c, vijfde lid, van de Auteurswet, ten slotte, verplicht de platformaanbieder ook nog om een onpartijdige geschillencommissie in te stellen en de kosten daarvoor te dragen. Daar moeten gebruikers kunnen klagen over de maatregelen die de platformaanbieder op instigatie van rechthebbenden overeenkomstig de onderdelen b en c van het tweede lid heeft getroffen om een inbreuk op het auteursrecht te voorkomen. Gebruikers moeten daar niet alleen kunnen aanvoeren dat zij toestemming hadden het werk te gebruiken. Ook moeten zij kunnen aanvoeren dat een beroep op een beperking kan worden gedaan. Nadat de rechthebbenden zijn gehoord, moet de geschillencommissie daarover doeltreffend en snel een oordeel vellen. Dit oordeel moet zijn onderworpen aan menselijke toetsing. Een beroep op de overheidsrechter wordt uiteraard onverlet gelaten. Verder kunnen partijen natuurlijk van alle reeds bestaande vormen van alternatieve geschillenbeslechting, zoals arbitrage en mediation, gebruik maken.

Artikel 17, tiende lid, van de richtlijn regelt dat de Europese Commissie in samenwerking met de lidstaten dialogen met belanghebbenden zal organiseren om beste praktijken te bespreken voor de samenwerking tussen platformaanbieders en rechthebbenden. De Commissie gaat richtsnoeren geven. Artikel 29c, zesde lid, bevat een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te geven over de toepassing van de bepaling. In de algemene maatregel van bestuur kunnen de uitkomsten van de richtsnoeren nader worden geconcretiseerd en nationale beste praktijken worden vastgelegd. Er moet een juist evenwicht worden gevonden tussen grondrechten en het gebruik van uitzonderingen en beperkingen. In de algemene maatregel van bestuur kunnen daarom maatregelen worden getroffen die ertoe strekken te voorkomen dat op grond van uitzonderingen en beperkingen toegestane vormen van gebruik niet worden uitgehold door de nieuw in te voeren verplichtingen voor platforms. Ook kan in de algemene maatregel van bestuur worden geregeld dat platformaanbieders aan gebruikers en gebruikersorganisaties adequate informatie moeten verstrekken over de werking van de maatregelen die zij hebben getroffen om aan de op hen rustende verplichtingen te voldoen. De algemene maatregel van bestuur wordt in de Eerste en Tweede Kamer nagehangen uit hoofde van dienovereenkomstig gewijzigde artikel 17d van de Auteurswet.

Het is met het oog op innovatie belangrijk dat een kleine, startende platformaanbieder enige tijd krijgt om tot wasdom te komen. Zo'n platformaanbieder hoeft dus niet meteen alles in het werk te stellen om het ontsluiten van inbreukmakend materiaal via zijn platform te voorkomen door zijn platform zo in te richten dat daarop kan worden gefilterd of daarmee vergelijkbare maatregelen kunnen worden getroffen; ook niet wanneer rechthebbenden de daarvoor benodigde informatie aanreiken. Artikel 29d van de Auteurswet bepaalt overeenkomstig artikel 17, zesde lid, van de richtlijn dat artikel 29c, tweede lid, onderdeel 2, niet direct van toepassing is en ook niet indirect over de band van artikel 29c, tweede lid, onderdeel 3. Daarvoor moet de platformaanbieder twee cumulatieve voorwaarden vervullen, te weten: (1) zijn dienst wordt minder dan drie jaar aangeboden in de Europese Unie of de Europese Economische Ruimte; en (2) zijn jaaromzet bedraagt van minder dan 10 miljoen euro. Een platformaanbieder die hiervan profiteert, blijft verplicht alles in het werk te stellen om toestemming van rechthebbenden te verkrijgen en moet een goede notice and take down procedure hebben. Misbruik van de uitzondering, zoals het voortzetten van de activiteiten van de dienst onder een andere naam om de termijn van drie jaar te verlengen, is uiteraard niet toegestaan. Zodra het gemiddelde aantal maandelijkse unieke bezoekers van een kleine, startende platformaanbieder meer dan 5 miljoen bedraagt, dan volstaat een notice and take

down procedure niet meer. Het platform moet over een notice and stay down procedure beschikken.

Onderdeel N en onderdeel F

Dit onderdeel voegt een nieuw hoofdstuk IVa aan de Auteurswet toe over verruimde licenties. Het nieuwe hoofdstuk is onderverdeeld in twee paragrafen. De eerste paragraaf bevat bepalingen over het verlenen van niet-exclusieve licenties met een verruimde werking door collectieve beheersorganisaties aan cultureel erfgoedinstellingen voor gebruik voor niet-commerciële doeleinden van werken die permanent deel uitmaken van de collectie van die instellingen en die niet of niet meer in de handel verkrijgbaar zijn. De eerste paragraaf bestaat uit de artikelen 44, 44a en 44b van de Auteurswet. Deze artikelen implementeren de artikelen 8 tot en met 11 van Hoofdstuk 1 uit Titel III van de richtlijn. De tweede paragraaf bevat alleen artikel 45 van de Auteurswet en gaat over het verlenen van verruimde licenties in algemene zin. Daarmee wordt de optie maatregelen te treffen om het verstrekken van licenties te vergemakkelijken van artikel 12 van Hoofdstuk 2 van de Titel III van de richtlijn gelicht.

Paragraaf 1

Het eerste lid van artikel 44 implementeert nagenoeg letterlijk het eerste lid van artikel 8 van de richtlijn. Geregeld wordt onder welke twee voorwaarden een collectieve beheersorganisatie bevoegd is om ook de belangen te behartigen van makers of hun rechtverkrijgenden die daartoe niet nadrukkelijk opdracht hebben gegeven. De collectieve beheersorganisatie moet in de eerste plaats op grond van haar mandaten voldoende representatief zijn voor de makers in de categorie werken in kwestie en voor de rechten die het onderwerp uitmaken van de licentie bij de licentie betrokken rechten. Een collectieve beheersorganisatie is eerst voldoende representatief wanneer een significant aantal rechthebbenden de collectieve beheersorganisaties hebben gemandateerd licenties te verstrekken voor het gebruik van hun werken. De collectieve beheersorganisatie moet in de tweede plaats alle makers of hun rechtverkrijgenden gelijk behandelen met betrekking tot de voorwaarden van de licentie. De collectieve beheersorganisatie is jegens de maker of zijn rechtverkrijgende verantwoordelijk voor de verstrekte licenties en het gebruik dat cultureel erfgoedinstellingen daarvan maken (vgl. overweging 36 van de preambule van de richtlijn).

De vraag rijst wanneer een werk van letterkunde, wetenschap of kunst mag worden geacht niet of niet meer in de handel verkrijgbaar te zijn. Artikel 44, vijfde lid, van de Auteurswet bepaalt daaromtrent overeenkomstig artikel 8, vierde lid, van de richtlijn dat een werk niet in de handel is wanneer na een redelijke inspanning te goeder trouw kan worden aangenomen dat het werk niet of niet meer via gebruikelijke handelskanalen beschikbaar is voor het publiek. Tot werken die nooit in de handel zijn geweest kunnen posters, folders, loopgravenkranten, audiovisuele werken van amateurs en niet-gepubliceerde werken worden gerekend. Van sommige werken bestaan verschillende versies. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan latere edities van een literair werk. Zolang er nog zo'n versie in de handel verkrijgbaar is, mag het werk niet worden beschouwd als niet meer in de handel zijnde. De commerciële beschikbaarheid van bewerkingen, daarentegen, waaronder anderstalige versies of audiovisuele bewerkingen van een literair werk, staat er niet aan in de weg het oorspronkelijke werk als niet (meer) in de handel verkrijgbaar te kwalificeren. Er zal dus rekening moeten worden gehouden met de specifieke kenmerken van verschillende soorten werken wat de wijze van uitbating betreft (vgl. overweging 37 van de preambule bij de richtlijn).

Er is een redelijke inspanning vereist om te beoordelen of een werk beschikbaar is voor het publiek via de gebruikelijke handelskanalen. Het ligt in eerste instantie op de weg van de cultureel erfgoedinstelling die inspanning te doen. Het ligt op de weg van de collectieve beheersorganisaties dit zorgvuldig te controleren. De redelijke inspanning impliceert geen herhaaldelijk optreden, maar er moet wel rekening worden gehouden met alle eenvoudig te verkrijgen bewijzen van de toekomstige beschikbaarheid van werken via de gebruikelijke handelskanalen. Een beoordeling per werk wordt alleen verlangd wanneer dit redelijk is gelet op de beschikbaarheid van relevante informatie, de waarschijnlijkheid van commerciële beschikbaarheid en de verwachte transactiekosten. De controle van de beschikbaarheid moet normaal gesproken plaatsvinden in de lidstaat waar de instelling voor cultureel erfgoed is gevestigd, tenzij grensoverschrijdende controle redelijk wordt geacht, bijvoorbeeld in gevallen waarin er eenvoudig te verkrijgen informatie is dat een literair werk voor het eerst is uitgegeven in een bepaalde taalversie in een andere lidstaat. De beperkte beschikbaarheid van een werk, zoals de beschikbaarheid in een tweedehandswinkel, mag niet worden beschouwd als beschikbaarheid voor het publiek via de gebruikelijke handelskanalen.

Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kan bij algemene maatregel van bestuur nadere regels geven over wanneer een werk of een verzameling van werken worden geacht niet in de handel verkrijgbaar te zijn. Voorstelbaar is dat in zo'n algemene maatregel van bestuur wordt

geregeld dat werken die voor een bepaalde datum zijn openbaar gemaakt worden beschouwd als zijnde niet in de handel verkrijgbaar. Rechthebbenden, cultureel erfgoedinstellingen en collectieve beheersorganisaties zullen daarover worden geraadpleegd. De nahangregeling van artikel 17d van de Auteurswet is op zo'n algemene maatregel van bestuur van toepassing om ook parlementaire controle mogelijk te maken.

Artikel 44, derde lid, van de Auteurswet bepaalt gelijk artikel 8, vierde lid, van de richtlijn dat een maker of zijn rechtverkrijgende een collectieve beheersorganisatie te allen tijde in het algemeen of voor specifieke gevallen kan verbieden om aan een cultureel erfgoedinstelling overeenkomstig het in dit artikel bepaalde toestemming te verlenen zijn werk van letterkunde, wetenschap of kunst te gebruiken, ook na het sluiten van de licentie of na het begin van het gebruik van het werk. Alle makers of hun rechtverkrijgenden kunnen een beroep op die bepaling doen. Het beroep is dus niet voorbehouden aan makers of hun rechtverkrijgenden die de collectieve beheersorganisatie niet nadrukkelijk hebben gemandateerd. Een maker kan het gebruik van een werk of al zijn werken verbieden. Ook moet de maker specifieke vormen van gebruik kunnen verbieden. Als de maker het gebruik op enigerlei wijze verbiedt, dan moet de collectieve beheersorganisatie contact opnemen met de cultureel erfgoedinstelling. De cultureel erfgoedinstelling moet een redelijke termijn worden gegund om aan het verbod gevolg te geven. De maker houdt uiteraard recht op een vergoeding voor het gebruik dat zijn werk is gemaakt op grond van de licentie.

Artikel 44, tweede lid, van de Auteurswet bepaalt geheel in lijn met artikel 8, zesde lid, van de richtlijn dat een collectieve beheersorganisatie bevoegd is tot het verlenen van een licentie wanneer die organisatie representatief is voor de in het Rijk binnen Europa gevestigde cultureel erfgoedinstelling. Over het algemeen genomen zal een Nederland gevestigde cultureel erfgoedinstelling bij een in Nederland gevestigde collectieve beheersorganisatie terecht kunnen.

Artikel 44, zesde lid, van de Auteurswet vormt de letterlijke omzetting van artikel 8, zevende lid, van de richtlijn. Volgens de internationale praktijk, aldus overweging 39 van de preambule bij de richtlijn, geldt het voorgestelde regime niet voor verzamelingen van werken die niet of niet meer in de handel zijn wanneer die verzamelingen voornamelijk bestaan uit werken uit derde landen, tenzij de collectieve beheersorganisatie voldoende representatief is voor die derde landen. Of sprake is van werken uit derde landen zou in principe moeten kunnen worden beoordeeld op basis van de informatie die voorhanden is na het leveren van een redelijke inspanning om te bepalen of de werken niet of niet meer in de handel verkrijgbaar zijn. Een beoordeling per werk van de oorsprong

wordt dus niet verlangd. Dit is slechts anders wanneer het in het kader van het leveren van een redelijke inspanning om de commerciële beschikbaarheid te bepalen toch al noodzakelijk was.

Artikel 44a van de Auteurswet regelt in het voetspoor van artikel 9, eerste lid, van de richtlijn dat de verleende licenties grensoverschrijdend effect kunnen hebben oftewel in het meest verstrekkende geval voor de grondgebieden van alle lidstaten van de Europese Unie en Europese Economische Ruimte gelden.

Artikel 44b, eerste lid, van de Auteurswet implementeert artikel 10, eerste lid, van de richtlijn. Geregeld wordt welke publicitaire maatregelen ten behoeve van rechthebbenden moeten worden getroffen. Er moet op passende wijze, zowel voor als tijdens het gebruik op grond van een licentie, informatie worden bekendgemaakt over de niet in de handel verkrijgbare werken, het huidige en toekomstige gebruik ervan door cultureel erfgoedinstellingen en de mogelijkheid voor rechthebbenden om de toepassing van licenties op hun werken uit te sluiten. Een dergelijke bekendmaking is vooral belangrijk bij grensoverschrijdend gebruik binnen de interne markt. Het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie als bedoeld in Verordening nr. 386/2012 (EUIPO) gaat een algemeen toegankelijk onlineportaal met die informatie instellen en beheren. De collectieve beheersorganisatie die de licenties verstrekken zijn verantwoordelijk voor de aanlevering van de informatie bij het portal. Dit moet ten minste zes maanden voor de beschikbaarstelling van de werken voor het publiek door de cultureel erfgoedinstelling geschieden.

Artikel 44b, tweede lid, van de Auteurswet implementeert artikel 10, tweede lid, van de richtlijn. Geregeld wordt welke aanvullende publicitaire maatregelen door collectieve beheersorganisaties ten behoeve van rechthebbenden moeten worden getroffen. Naast het beschikbaar stellen van de informatie via het portaal van EUIPO, kan het nodig zijn aanvullende passende publicitaire maatregelen in het Rijk in Europa te treffen als dat noodzakelijk is om de algemene bekendheid van rechthebbenden met de regeling te vergroten. Indien er aanwijzingen zijn, zoals de oorsprong van de werken van letterkunde, wetenschap of kunst, om aan te nemen dat het bewustzijn van rechthebbenden doeltreffender elders zou kunnen worden verhoogd, dan moeten de maatregelen zich ook daartoe uitstrekken. De noodzaak, de aard en de geografische reikwijdte van de aanvullende publiciteitsmaatregelen hangen van de kenmerken van de werken die niet of niet meer in de handel zijn, de voorwaarden van de licenties en de bestaande praktijken in de lidstaten. De publiciteitsmaatregelen moeten doeltreffend zijn maar strekken ook weer niet zo ver dat elke rechthebbende individueel zouden moeten worden geïnformeerd.

Paragraaf 2

Artikel 45 van de Auteurswet implementeert artikel 12 van de richtlijn. De regeling in de richtlijn inzake verruimde licenties in het algemeen is minder uitgebreid dan de regeling in de richtlijn over verruimde licenties met betrekking tot werken die niet langer in de handel te verkrijgen zijn. Zo ontbreekt de regeling inzake grensoverschrijdend gebruik op grond waarvan een verruimde licentie inzake niet in de handel verkrijgbare werken kan zien op gebruik in alle lidstaten. Dit maakt dat de reikwijdte van de verruimde licentieverlening in het algemeen is beperkt tot Nederland (althans, het grondgebied van het Rijk in Europa). Op de BES-eilanden (Bonaire, St- Eustasius en Saba) die als openbare lichamen onderdeel zijn van het Rijk) is de Auteurswet niet van toepassing, deze openbare lichamen hanteren een eigen BES-Auteurswet.

De ten aanzien van de collectieve beheersorganisatie te stellen algemene eisen verschillen niet wezenlijk van de regeling inzake niet in de handel verkrijgbare werken: de collectieve beheersorganisatie representatief zijn en de rechthebbenden moeten gelijk worden behandeld. Verder moeten makers die de collectieve beheersorganisatie niet hebben gemandateerd het gebruik van hun werken op basis van de verruimde licentie kunnen verbieden. Om hen daartoe daadwerkelijk en effectief in de gelegenheid te stellen moet de nodige publiciteit aan het regime worden gegeven.

Uit artikel 12 van de richtlijn en de bijbehorende overwegingen volgt dat verruimde licentieverlening enkel mag worden toegepast binnen welomschreven toepassingsgebieden. Bij algemene maatregel van bestuur zal dit toepassingsgebied worden bepaald. De nahangregeling van artikel 17d van de Auteurswet is van toepassing om ook parlementaire controle mogelijk te maken. Het toepassingsgebied wordt vastgesteld op basis van een verzoek van een collectieve beheersorganisatie. Dat verzoek moet de gronden voor de vaststelling van het toepassingsgebied bevatten. Daarin zal moeten worden aangetoond dat de verruimde licentieverlening is aangewezen omdat bij ontstentenis ervan het dermate lastig en inefficiënt zal zijn om op individuele basis toestemming te verkrijgen van rechthebbenden dat het vanwege de aard van het gebruik of het soort werken in kwestie onwaarschijnlijk is dat de vereiste licentietransactie, te weten één met een licentie die geldt voor alle betrokken rechthebbenden, daadwerkelijk plaatsvindt (vgl. overweging 47 van de preambule bij de richtlijn). Voordat het toepassingsgebied wordt vastgesteld, wordt advies

gevraagd aan het College van Toezicht collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten. Het College kan het beste a priori aangeven of de collectieve beheersorganisaties die verruimde licenties wenst te verstrekken aan de daaraan gestelde vereisten voldoet.

Onderdeel O

In Hoofdstuk V betreffende bijzondere bepalingen betreffende filmwerken wordt een nieuw artikel 45ga opgenomen, waarmee artikel 13 van de richtlijn wordt geïmplementeerd. Deze bepaling vindt zijn grondslag in de omstandigheid dat naar verhouding weinig Europese films via video on demand platforms worden aangeboden. Eén van de mogelijke oorzaken daarvoor is dat de betrokken partijen het moeilijk vinden om goede afspraken met elkaar te maken over de exploitatie. Om het sluiten van licenties te vergemakkelijken wordt voorgeschreven dat betrokken partijen die op zichzelf bereid zijn een overeenkomst te sluiten, vrijwillig oftewel met wederzijds goedvinden een beroep op een of meer bemiddelaars kunnen doen. Die bemiddelaars kunnen partijen helpen bij de onderhandelingen en voor het maken van afspraken ook concrete voorstellen doen. Het ligt voor de hand dat de betrokken partijen een of meer bemiddelaars zullen aantrekken die deskundig zijn en affiniteit hebben met het beschikbaar stellen voor het publiek van filmwerken. Het staat partijen vrij de bemiddelingsprocedure naar eigen goeddunken in te richten. De met de bemiddeling gepaard gaande kosten dienen door de betrokken partijen te worden gedragen.

Onderdeel P

De auteurscontractenrechtelijke bepalingen waarin de richtlijn voorziet, zijn niet van toepassing op computerprogrammatuur op grond van artikel 23, tweede lid, van de richtlijn. De auteurscontractenrechtelijke bepalingen zijn neergelegd in Hoofdstuk Ia Van de Auteurswet. Voorgesteld wordt in artikel 45n van de Auteurswet te regelen dat dat hoofdstuk niet langer van toepassing is op computerprogrammatuur. Ook de beperking voor tekst- en datamining met het oog op wetenschappelijk onderzoek is niet van toepassing op computerprogrammatuur. In de artikel 3 van de richtlijn (tekst- en datamining ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek) ontbreekt anders dan in artikel 4 van de richtlijn (tekst- en datamining) de verwijzing naar artikel 4, eerste lid, onderdelen a en b, van Richtlijn 2009/24/EG. Voorgesteld wordt daarom in artikel 45n te regelen dat artikel 15n van de Auteurswet toepassing mist op computerprogrammatuur.

Artikel II

Onderdeel A

Artikel 1 van de Wet op de naburige rechten bevat definities. Artikel 2, vierde lid, van de richtlijn geeft een definitie van perspublicatie. Voorgesteld wordt die definitie nagenoeg integraal over te nemen in onderdeel p. Het begrip perspublicatie heeft alleen betrekking op journalistieke publicaties, uitgegeven in welke media dan ook, met inbegrip van traditionele papieren media, in het kader van een economische activiteit die krachtens het Unierecht een dienstverlening vormt. Het gaat bijvoorbeeld om dag-, week- of maandbladen met een algemene of specifieke inhoud al dan niet op basis van abonnement. Ook websites met nieuws worden bestreken. Blogs, daarentegen, die informatie verstrekken in het kader van een activiteit die niet wordt uitgevoerd op initiatief van of onder redactionele verantwoordelijkheid en controle van een dienstverlener, zoals een nieuwsuitgever, niet. Perspublicaties bevatten meestal literaire werken, maar steeds vaker ook andere soorten werken en andere beschermde prestaties zoals foto's respectievelijk video's. Periodieke publicaties die voor wetenschappelijke of academische doeleinden worden uitgegeven, zoals wetenschappelijke bladen, kwalificeren niet als perspublicaties en worden als zodanig dan ook niet beschermd.

Artikel 2, zesde lid, van de richtlijn geeft een definitie van een aanbieder van een online dienst voor het delen van content in het normale spraakgebruik een platformaanbieder. Die definitie wordt, met uitzondering van enkele voorbeelden van aanbieders van diensten die niet worden gedekt, overgenomen in artikel 1, onderdeel q, en toegesneden op prestaties die op grond van de Wet op de naburige rechten worden beschermd. Artikel 29c, zevende lid, van de Auteurswet voorziet in een daarmee corresponderende definitie van een platformaanbieder; zij het dat die definitie is toegesneden op werken van letterkunde, wetenschap of kunst. Voor een nadere duiding van de inhoud van die definitie mag worden verwezen naar de artikelsgewijze toelichting op artikel 29c, zevende lid, van de Auteurswet.

De bestaande definities van technische voorzieningen (onderdeel n) en informatie betreffende het beheer van rechten (onderdeel o) worden aangepast in die zin dat zij ook betrekking krijgen op de uitgever van een perspublicatie. De noodzaak daartoe vloeit voort uit artikel 15, derde lid van de

richtlijn waarin de artikelen 6 en 7 van de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij van overeenkomstige toepassing worden verklaard.

Onderdeel B

Artikel 1a van de Wet op de naburige rechten bepaalt dat behoudens bewijs van het tegendeel voor de houder van een naburig recht wordt gehouden degene die op of in het op grond van deze wet beschermde materiaal als zodanig is aangeduid, of bij gebreke van een dergelijke aanduiding, degene die bij de openbaarmaking of het in het verkeer brengen van dit materiaal als uitvoerend kunstenaar, producent van fonogrammen, producent van eerste vastleggingen van films, of omroeporganisatie, daarvan is bekend gemaakt door degene die het materiaal openbaar maakt of in het verkeer brengt. Voorgesteld wordt om dit weerlegbare bewijsvermoeden zo aan te passen dat ook de uitgever van een perspublicatie daarvan gaat profiteren. Hij kan de aan hem toegekende naburige rechten beter eenvoudiger handhaven en gaan exploiteren om gedane investeringen eenvoudiger terug te verdienen.

Onderdeel C

Artikel 4, eerste lid, van de Wet op de naburige rechten wordt zo gewijzigd dat ook het nieuw voorgestelde artikel 45ga van de Auteurswet van overeenkomstige toepassing is. De hulp van bemiddelaars moet niet alleen kunnen worden ingeroepen wanneer partijen problemen ondervinden bij het sluiten van overeenkomsten over het beschikbaar stellen voor het publiek van filmwerken. Dezelfde hulp moet ook kunnen worden ingeroepen, wanneer over de licentieverlening van de in filmwerken vervatte naburrechtelijke beschermde prestaties geen overeenstemming kan worden bereikt. Door artikel 45ga van de Auteurswet van overeenkomstige toepassing te verklaren, wordt daarin voorzien. Voor een nadere toelichting met betrekking tot de inhoud van de hulp van de bemiddelaars en de inrichting van de bemiddelingsprocedure zij verwezen naar artikelsgewijze toelichting op artikel 45ga van de Auteurswet waarmee artikel 13 van de richtlijn wordt geïmplementeerd.

Onderdeel D

In artikel 7b, eerste lid, van de Wet op de naburige rechten worden de naburige rechten geregeld die toekomen aan de uitgever van een perspublicatie. De uitgever krijgt twee exclusieve rechten, te weten: het reproductierecht en het recht op beschikbaar stellen voor het publiek. Wat onder reproduceren en beschikbaar stellen voor het publiek wordt verstaan is al geregeld in artikel 1, onderdeel f respectievelijk onderdeel m, van de Wet op de naburige rechten. Die rechten zijn in artikel 7b echter geclausuleerd en wijken daarmee af van dezelfde rechten die toekomen aan andere nabuurrechthebbenden zoals uitvoerend kunstenaars, fonogrammen- en filmproducenten en omroeporganisaties. De rechten kunnen alleen worden ingeroepen jegens een dienstverlener van de informatiemaatschappij. Onder een dienstverlener van de informatiemaatschappij wordt verstaan de aanbieder van een dienst in de zin van artikel 1, eerste lid, onderdeel b, van Richtlijn (EU) 2015/1535 (vgl. artikel 2, vijfde lid, van de richtlijn). En de rechten kunnen alleen worden ingeroepen voor zover zo'n dienstverlener de perspublicaties online gebruikt. Het gaat dus vooral om zogenaamde nieuwsaggregatoren en mediamonitoringdiensten. Het hergebruik van perspublicaties vormt een belangrijk onderdeel van hun bedrijfsmodellen en een bron van inkomsten. Omdat uitgevers thans als eigenstandige rechthebbenden worden erkend, moet het eenvoudiger worden om licenties te verlenen en ingeval van inbreuken handhavend op te treden. De organisatorische en financiële bijdrage die uitgevers leveren in de aanmaak van perspublicaties wordt erkend en verder aangemoedigd opdat gedane investeringen gemakkelijker kunnen worden terugverdiend. De duurzaamheid van het uitgeversbedrijf wordt zodoende gegarandeerd en zo de beschikbaarheid van betrouwbare informatie bevorderd.

In het tweede lid wordt de omvang van het naburige recht anderszins nader geclausuleerd namelijk door nadrukkelijk aan te geven welke handelingen niet worden bestreken. Vrij is in de eerste plaats privé of niet commercieel gebruik van een perspublicatie door een individuele gebruiker. In de tweede plaats is en blijft ook het hyperlinken naar een perspublicatie gewoon toegestaan; niet alleen door een individuele gebruiker, maar ook door een dienstverlener van de informatiemaatschappij. Zelfs wanneer dit nadrukkelijk met een commercieel oogmerk geschiedt. Het moet wel gaan om een door of vanwege de uitgever rechtmatig openbaar gemaakte perspublicatie. Het arrest van Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaak C-466/12(Svensson) wordt hiermee gecodificeerd. In de derde plaats is daarenboven ook de overname van enkele woorden en hele korte fragmenten, zogenaamde snippets, uit een perspublicatie te allen tijde toegestaan. Een dienstverlener van de informatiemaatschappij mag dus hyperlinks met krantenkoppen, enkele woorden of hele korte fragmenten met inbegrip van verkleind weergegeven

foto's uit een perspublicatie blijven overnemen zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Het is niet de bedoeling dat uitgevers feitelijke informatie met een intellectueel eigendomsrecht monopoliseren. Aan de andere kant is ook weer niet de bedoeling dat de toegekende bescherming illusoir wordt door een al te ruimhartige interpretatie van die uitzondering. Bevoegd tot het geven van een authentieke interpretatie is uiteindelijk het Hof van Justitie van de Europese Unie. In de vierde plaats, ten slotte, mag het nieuwe naburige recht ook niet worden gebruikt om auteurs-, nabuur- en/of databankrechtelijke beschermde prestaties waarvan de beschermingsduur al is verstreken weer uit het publieke domein te halen.

Het naburige recht van uitgevers van een perspublicatie doet geen afbreuk aan en is niet van invloed op de andere rechten die rusten op prestaties die in de perspublicatie zijn opgenomen. Artikel 7, derde lid, bepaalt in het voetspoor van artikel 15, tweede lid van de richtlijn dat het persuitgeversrecht niet kan worden ingeroepen tegen een maker, uitvoerend kunstenaar, producent van fonogrammen, omroeporganisatie, producent van een eerste vastleggingen van films, en producent van een databank waarvan het werk, de opname van een uitvoering of een reproductie daarvan, het fonogram of een reproductie daarvan, de opname van een programma of een reproductie daarvan, de film of een reproductie daarvan, of databank is opgenomen in de perspublicatie. Zij mogen hun auteurs-, nabuur- en/of databankrechtelijk beschermde prestaties dus blijven exploiteren zonder dat de uitgever van een perspublicaties zijn naburige recht aan hen kan tegenwerpen.

Wanneer een freelance-journalist of een fotograaf niet alleen aan de uitgever van een perspublicatie maar ook aan een dienstverlener van de informatiemaatschappij toestemming heeft gegeven om zijn artikel respectievelijk foto te gebruiken, dan kan de uitgever het gebruik ervan door de dienstverlener van de informatiemaatschappij (mogelijk een concurrent) niet verbieden met een beroep op het nieuwe persuitgeversrecht. Dit volgt ook uit artikel 15, tweede lid, van de richtlijn en wordt geregeld in artikel 7b, vierde lid.

Artikel 15, vijfde lid, van de richtlijn bepaalt nog dat makers van werken die verwerkt zijn in een perspublicatie, een passend aandeel krijgen van de inkomsten die uitgevers van perspublicaties ontvangen voor het gebruik van hun perspublicaties door aanbieders van diensten van de informatiemaatschappij. Dit wordt overgenomen in artikel 7b, vijfde lid, van de Wet op de naburige rechten. Eventuele geschillen over de hoogte van het passend aandeel van de inkomsten kunnen

worden voorgelegd aan de geschillencommissie auteurscontractenrecht als voorzien in artikel 25g van de Auteurswet. Die geschillencommissie beschikt dienaangaande over bijzondere expertise.

Onderdeel E

Artikel 9, eerste lid, van de Wet op de naburige rechten bepaalt dat de rechten die de wet verleent, overgaan bij erfopvolging. De rechten zijn vatbaar voor gehele of gedeeltelijke overdracht. Voor het verrichten van handelingen als bedoeld in de artikelen 2, 6, 7a en 8 kan voor het geheel of een gedeelte van het uitsluitend recht een licentie worden verleend. Voorgesteld wordt dit laatste ook voor het nieuwe persuitgeversrecht, neergelegd in artikel 7b, te laten gelden door daarnaar expliciet te verwijzen.

Onderdeel F

Op grond van artikel 9c van de Wet op de naburige rechten zijn de rechten, bedoeld in de artikelen 2, 6, 7a en 8, niet van toepassing op een door of vanwege de openbare macht in het verkeer gebrachte opname van een uitvoering, fonogram, eerste vastlegging van een film, opnamen van een programma, en een reproductie daarvan en openbaar gemaakte uitvoering, opname van een uitvoering, fonogram, eerste vastlegging van een film, programma, opname van een programma, en een reproductie daarvan, waarvan de openbare macht de rechthebbende is, tenzij de rechten hetzij in het algemeen bij de wet, besluit of verordening, hetzij in een bepaald geval blijkens mededeling op of in het op grond van deze wet beschermde materiaal zelf dan wel bij het in het verkeer brengen of openbaar maken daarvan uitdrukkelijk zijn voorbehouden. Voorgesteld wordt dit ook voor het nieuwe persuitgeversrecht van artikel 7b te laten gelden. Een door of vanwege de openbare macht in het verkeer gebrachte of openbaar gemaakte perspublicatie of een reproductie daarvan, mocht de openbare macht de rechthebbende zijn, mag vrijelijk worden hergebruikt. Dit is slechts anders, wanneer de openbare macht het persuitgeversrecht uitdrukkelijk heeft voorbehouden.

Onderdeel G

Aanhef

Artikel 10 van de Wet op de naburige rechten bevat beperkingen op de naburige rechten van uitvoerend kunstenaars, producenten van fonogrammen, eerste vastleggingen van films en omroeporganisaties. In de aanhef van artikel 10 wordt in de eerste plaats een verwijzing opgenomen naar artikel 7b, zodat de beperkingen ook voor het nieuwe persuitgeversrecht gelden. In de onderdelen c, f en l wordt dit nader geëxpliciteerd door ook expliciet aan perspublicatie te refereren. Dit is nodig omdat in die onderdelen ook expliciet wordt gerefereerd aan de andere op grond van de Wet op de naburige rechten beschermde prestaties die mogen worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de nabuurrechthebbenden. Met dit voorstel wordt artikel 15, derde lid, van de richtlijn omgezet.

Onderdeel d

Onderdeel d bevat een beperking voor de verslaggeving in het openbaar in een film-, radio- of televisiereportage over actuele gebeurtenissen, voor zover zulks voor het behoorlijk weergeven van de actuele gebeurtenis die het onderwerp van de reportage uitmaakt gerechtvaardigd is en mits slechts gebruik wordt gemaakt van korte fragmenten. Omdat het nieuwe persuitgeversrecht ook op een fotoreportage betrekking kan hebben, wordt voorgesteld in de beperking tot uitdrukking te brengen dat de verslaggeving in het openbaar in een fotoreportage over een actuele gebeurtenis zonder voorafgaande toestemming van de uitgever kan zijn toegestaan mits de voorwaarden worden vervuld die aan de inroepbaarheid van de beperking worden gesteld. In het van overeenkomstige toepassing verklaarde artikel 16a van de Auteurswet worden fotoreportages ook genoemd, omdat foto's kunnen kwalificeren als een werk in de auteursrechtelijke betekenis van het woord. Met het voorstel onderdeel d te verduidelijken wordt invulling gegeven aan artikel 15, derde lid, van de richtlijn.

Onderdeel e

Onderdeel e regelt de onderwijsexceptie (artikel 11 van de Wet op de naburige rechten (oud)). Er worden vier inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd. In de eerste plaats moet op grond van artikel 5, eerste lid, van de richtlijn worden verduidelijkt dat de onderwijsexceptie ook betrekking heeft op digitaal gebruik van nabuurrechtelijk beschermde prestaties dat plaatsvindt onder

verantwoordelijkheid van een onderwijsinstelling, in haar gebouwen of elders, of door middel van een beveiligde elektronische omgeving die alleen toegankelijk is voor leerlingen of studenten en het onderwijzend personeel van de onderwijsinstelling. In artikel 16, vijfde lid, van de Auteurswet is dit al voor werken van letterkunde, wetenschap of kunst geregeld. Die bepaling wordt om de richtlijn ook voor de naburige rechten correct uit te voeren van overeenkomstige toepassing verklaard. Voor de betekenis van het begrip beveiligd elektronisch netwerk zij verwezen naar hetgeen daaromtrent is opgenomen in artikelsgewijze toelichting op Artikel I, onderdeel D en onderdeel Q (artikel 47c, eerste lid).

Om artikel 5, eerste lid, juncto artikel 7, eerste lid, van de richtlijn correct te implementeren wordt de nabuurrechtelijke onderwijsexceptie in de tweede plaats van dwingend recht verklaard door artikel 16, zesde lid, van de Auteurswet van overeenkomstige toepassing te verklaren. In artikel 16, zesde lid, wordt geregeld dat van de auteursrechtelijke onderwijsexceptie niet bij overeenkomst mag worden afgeweken.

In de derde plaats wordt om artikel 5, derde lid, van de richtlijn correct te implementeren geregeld dat het gebruik van nabuurrechtelijke beschermde prestaties voor onderwijsdoeleinden via een beveiligd elektronisch netwerk geacht wordt plaats te vinden in de lidstaat waar de onderwijsinstelling is gevestigd door artikel 47c van de Auteurswet van overeenkomstige toepassing te verklaren. In artikel 47c van de Auteurswet is die juridische fictie voor het gebruik van werken van letterkunde, wetenschap en kunst neergelegd. In de vierde plaats is expliciet geregeld dat ook een perspublicatie van een uitgever mag worden gebruikt als toelichting bij het onderwijs mits de voorwaarden die aan de inroepbaarheid van de beperking zijn verbonden worden vervuld. Dit vloeit dwingend voort uit artikel 5 van de richtlijn juncto artikel 15 van de richtlijn. Artikel 16, tweede en derde lid, van de Auteurswet geeft bijzondere regels voor de overname van korte werken en de overname in een compilatiewerk. Die regels kunnen relevant zijn voor perspublicaties en daarom worden die leden van overeenkomstige toepassing verklaard.

Onderdeel f

Artikel 10, onderdeel f, vormt de nabuurrechtelijke pendant van artikel 16n van de Auteurswet (preserveringsexceptie gebaseerd op de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij). Artikel 10, onderdeel p, vormt de nabuurrechtelijke pendant van artikel 16na van de Auteurswet

(dwingendrechtelijke preserveringsexceptie gebaseerd op de richtlijn auteursrecht in de digitale eengemaakte markt). Om artikel 24, tweede lid, onderdeel a, van de richtlijn te implementeren wordt in onderdeel f met de woorden “onverminderd het bepaalde in onderdeel p” tot uitdrukking gebracht dat de dwingendrechtelijke preserveringsexceptie onverlet wordt gelaten. Voor een nadere toelichting met betrekking tot de inhoud van de dwingendrechtelijke preserveringsexceptie, waarmee de artikelen 6 juncto 7, eerste lid, van de richtlijn worden geïmplementeerd, wordt op deze plaats verwezen naar Artikel I onderdeel D en met name onderdeel E.

Onderdelen q en r

Artikel 10, onderdeel q, van de Wet op de naburige rechten is gebaseerd op artikel 3 van de richtlijn en voorziet in een beperking op het reproductierecht voor tekst- en datamining door onderzoeksinstituten en cultureel erfgoedinstellingen voor wetenschappelijk onderzoek. Die beperking vormt de nabuurrechtelijke tegenhanger van artikel 15n van de Auteurswet. Het tweede tot en met vierde lid van de laatstgenoemde bepaling worden van overeenkomstige toepassing verklaard. Artikel 10, onderdeel r, zet artikel 4 van de richtlijn om door te voorzien in een beperking op het reproductierecht voor tekst- en datamining voor andere doeleinden dan wetenschappelijk onderzoek. Die beperking vormt de nabuurrechtelijke tegenhanger van artikel 15o van de Auteurswet. Voor een nadere duiding van betekenis van het bepaalde zij verwezen naar de artikelsgewijze toelichting op de artikelen 15n en 15o (Artikel I onderdeel B).

Onderdeel s

Artikel 10, onderdeel s, geeft aan onder welke voorwaarden en omstandigheden een cultureel erfgoedinstelling zonder voorafgaande toestemming nabuurrechtelijk beschermde prestaties voor niet-commerciële beschikbaar mag stellen voor het publiek. Het gaat om de tegenhanger van artikel 18c van de Auteurswet. Artikel 18c, tweede en derde lid, en artikel 47c, tweede lid, van de Auteurswet worden van overeenkomstige toepassing verklaard. Hiermee wordt artikel 8, tweede tot en met vijfde en zevende lid, artikel 9, tweede lid, en artikel 10 uitgevoerd. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de artikelsgewijze toelichting op de voornoemde auteursrechtelijke bepalingen.

Onderdeel H

Artikel 11 regelt de uitzondering voor privé-kopiëren. De uitzondering is inhoudelijk niet gewijzigd. De uitzondering is alleen maar verplaatst van artikel 10, onderdeel e, naar artikel 11. Het nieuwe persuitgeversrecht is niet zo ruim vormgegeven dat het ook reproducties voor eigen oefening, studie of gebruik gemaakt door natuurlijke personen zonder direct of indirect commercieel oogmerk omvat. De uitgever van een perspublicatie komt dan ook niet voor de aan die beperking gelieerde billijke vergoeding in aanmerking. Dit wordt in de wet tot uitdrukking gebracht door te bepalen dat de uitzondering alleen maar van toepassing is op reproducties van een opname van een uitvoering, fonogram, eerste vastlegging van een film, of opname van een programma, of een reproductie daarvan.

Onderdeel I

Artikel 12 van de Wet op de naburige rechten regelt de beschermingsduur van de op grond van die wet beschermde prestaties. Toegevoegd wordt de beschermingsduur van perspublicaties van uitgevers. Die beschermingsduur is blijkens artikel 15, vierde lid, van de richtlijn op twee jaar bepaald te rekenen vanaf 1 januari volgend op de datum waarop de perspublicatie is gepubliceerd. Aan artikel 12 wordt een nieuw zevende lid toegevoegd waarin dit wordt geregeld.

Onderdeel J

In Hoofdstuk 3 van de Wet op de naburige rechten wordt de uitoefening en handhaving van de naburige rechten geregeld. Ook de uitgever moet, om zijn in perspublicaties gedane investeringen te kunnen beschermen, de vorderingen die worden omschreven in de artikelen 15e, 15f, 16, 17 en 18a kunnen instellen. Artikel 15e bepaalt dat de rechter tussenpersonen wier diensten door derden worden gebruikt om inbreuk op de naburig recht te maken, kan bevelen de diensten te staken die worden gebruikt om die inbreuk te maken. Op grond van artikel 15f kan de voorzieningenrechter een tijdelijke voortzetting van de vermeende inbreuk toestaan onder de voorwaarde dat zekerheid voor geleden schade wordt gesteld. Onder dezelfde voorwaarden kan de rechter voortzetting van de dienstverlening door de tussenpersoon als bedoeld in artikel 15e toestaan. Artikel 16, tweede lid,

regelt dat de naast schadevergoeding ook winstafdracht van de inbreukpleger kan worden gevorderd. Artikel 17 geeft regels over opeising, onttrekking aan het verkeer of vernietiging van inbreukmakende voorwerpen en dergelijke alsook over het leggen van beslag en de plicht informatie te verschaffen. Artikel 18a, ten slotte, geeft aan dat de rechter kan gelasten dat passende maatregelen worden getroffen tot verspreiding van informatie over de uitspraak op kosten van de inbreukpleger. In de voornoemde artikelen wordt geëxpliciteerd dat naast de andere nabuurrechthebbenden ook de uitgever van een perspublicatie en zijn rechtverkrijgende zulke vorderingen kan instellen.

Onderdeel K

Artikel 19 van de Wet op de naburige rechten regelt de sui generis bescherming van doeltreffende technische voorzieningen. Door de inzet van al te robuuste technische voorzieningen kunnen beperkingen op de naburige rechten zinledig worden. Daarom moeten bij algemene maatregel van bestuur maatregelen getroffen (kunnen) worden om dit te voorkomen. Voor de beperkingen genoemd in artikel 19, derde lid, geldt echter dat de overheid niet kan interveniëren als de nabuurrechtelijk beschermde prestaties beschikbaar zijn gesteld voor het publiek. Er zijn enkele beperkingen die zo belangrijk zijn dat de overheid ook dan moet kunnen ingrijpen. Dit wordt aangegeven in artikel 19, vierde lid. Artikel 19, derde en vierde lid, moet ten gevolge van de richtlijn op twee punten worden aangepast.

In de eerste plaats wordt overeenkomstig artikel 15, derde lid, van de richtlijn in beide leden bepaald dat de overheid ook een algemene maatregel van bestuur moet (kunnen) uitvaardigen om de uitgever van een perspublicatie te dwingen aan de begunstigten van de in die leden genoemde beperkingen de nodige middelen te verschaffen om van die beperkingen te kunnen profiteren, mits de gebruiker uiteraard rechtmatig toegang heeft tot door de technische voorziening beschermde perspublicatie.

In de tweede plaats moet artikel 19, vierde lid, met de beperkingen die in de richtlijn worden geregeld, worden uitgebreid. Op grond van artikel 7, tweede lid, van de richtlijn moet de overheid de beperkingen inzake tekst- en datamining (artikel 10, onderdelen q en r), de onderwijsexceptie (artikel 10, onderdeel e), de preservingsexceptie (artikel 10, onderdeel p) en de terugvaleexceptie voor cultureel erfgoedinstellingen (artikel 10, onderdeel s), dus kunnen stutten niettegenstaande de

inzet van technische voorzieningen; ook wanneer de beschermde prestaties onder contractuele voorwaarden beschikbaar worden gesteld voor het publiek op zodanige wijze dat de leden van het publiek daarvan op een door hen bepaalde plaats en tijd kennis kunnen nemen.

Onderdeel L

Artikel 19a van de Wet op de naburige rechten regelt de bescherming van informatie betreffende het beheer van rechten. Artikel 19a is gebaseerd op artikel 7 van de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij. Artikel 15, derde lid, van de richtlijn bepaalt dat artikel 7 van de richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij van overeenkomstige toepassing is op een uitgever van een perspublicatie. Artikel 19a wordt zo gewijzigd dat ook informatie over het beheer van de naburige rechten van een uitgever van een perspublicatie wordt beschermd.

Onderdeel M

Artikel 19b van de Wet op de naburige rechten is de pendant van artikelen 29c en 29d van de Auteurswet. Overeenkomstig artikel 17 van de richtlijn wordt geregeld dat een platformaanbieder geacht wordt de door de gebruikers van zijn dienst aangeboden nabuurrechtelijk beschermde prestaties van uitvoerend kunstenaars, producenten van fonogrammen, producenten van eerste vastleggingen van films, uitgevers van perspublicaties en omroeporganisaties beschikbaar te stellen voor het publiek of anderszins openbaar te maken. De artikelen 29c, eerste tot en met zesde lid, en 29d van de Auteurswet worden van overeenkomstige toepassing verklaard. Verwezen wordt naar hetgeen is opgemerkt in de toelichting bij deze artikelen. Alleen artikel 29c, zevende lid, van de Auteurswet is niet van overeenkomstige toepassing verklaard. De reden daarvoor is dat de op de naburige rechten toegesneden definitie van een platformaanbieder is opgenomen in artikel 1, onderdeel, p van de Wet op de naburige rechten (nader toegelicht in Artikel II onderdeel A).

Artikel 19c van de Wet op de naburige rechten implementeert de artikelen 8 tot en met 12 van de richtlijn. Het eerste lid regelt dat een collectieve beheersorganisatie een niet-exclusieve licentie voor niet-commerciële doeleinden kan verlenen aan een cultureel erfgoedinstelling voor het reproduceren, in het verkeer brengen, beschikbaar stellen voor het publiek of anderszins openbaar maken van een niet (meer) in de handel verkrijgbare opname van een uitvoering, fonogram, eerste

vastlegging van een film, perspublicatie of opname van een programma, of een reproductie daarvan, die permanent deel uitmaken van de verzameling van die erfgoedinstelling overeenkomstig het in paragraaf 1 van hoofdstuk IVa van de Auteurswet bepaalde. Voor een nadere toelichting zij naar de toelichting op dat hoofdstuk verwezen (Artikel I onderdeel N). Het tweede lid bepaalt dat een collectieve beheersorganisatie een licentie met een verruimde werking kan verlenen voor het gebruik van op grond van de wet beschermde prestaties overeenkomstig het in artikel 45 van de Auteurswet bepaalde. Voor een nadere toelichting zij verwezen naar de toelichting op het van overeenkomstige toepassing verklaarde artikel (Artikel I onderdeel N).

Onderdeel N

Het nieuwe nabuurrechtelijke persuitgeversrecht is voorbehouden aan uitgevers van perspublicaties die in de Europese Unie zijn gevestigd, dat wil zeggen: onderdanen zijn van een lidstaat van de Europese Unie dan wel rechtspersonen zijn opgericht naar het recht van een lidstaat van de Europese Unie (vgl. artikel 15, eerste lid, van de richtlijn). Omdat de richtlijn relevant is voor de Europese Economische Ruimte geldt hetzelfde voor uitgevers die in een daarbij aangesloten lidstaat zijn gevestigd. Dit wordt vastgelegd in het nieuwe negende lid van art. 32 van de Wet op de naburige rechten. In die bepaling worden de zogenaamde toepassingscriteria geregeld. Dat zijn de regels die door de nabuurrechthebbenden moeten worden vervuld, vooraleer zij op de bescherming waarin die wet voorziet aanspraak kunnen maken. Op grond van het in de Nederlandse Grondwet verankerde gelijkheidsbeginsel worden - zoals ook bij andere nabuurrechthebbenden als fonogrammen- en filmproducenten te doen gebruikelijk - eveneens uitgevers beschermd die in Nederland hun zetel of gewone verblijfplaats hebben. Persuitgevers uit derde landen worden in de Europese Unie noch Europese Economische Ruimte beschermd. In die derde landen bestaat het persuitgeversrecht niet. Europese persuitgevers kunnen daar ook niet op bescherming bogen.

Artikel III

Onderdeel A

Artikel 4a van de Databankenwet bevat de databankenrechtelijke pendant van de beperkingen die uit de artikelen 3 tot en met 7, 8, tweede tot en met vijfde en zevende lid, 9, tweede lid, en 10 van

de richtlijn voortspruiten. Voor een nadere duiding van de betekenis wordt verwezen naar de toelichting op de auteursrechtelijke artikelen die daarin voorzien, te weten: artikel 15n, artikel 15o, artikel 16 (juncto 47c, eerste lid), artikel 16na en artikel 18c (juncto artikel 47c, tweede lid).

Onderdeel B

Artikel 5, eerste lid, onderdeel b, van de Databankenwet implementeert artikel 24, eerste lid, onderdeel b, van de richtlijn. De bestaande beperking op het databankenrecht voor het opvragen van een databank ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek (artikel 5, onderdeel b) laat de dwingendrechtelijke beperkingen die op de richtlijn zijn gebaseerd voor tekst- en datamining voor wetenschappelijk onderzoek (geregeld in artikel 4a, onderdeel a, van de Databankenwet) en onderwijs (geregeld in artikel 4a, onderdeel c, van de Databankenwet) uitdrukkelijk onverlet.

Onderdeel C

Artikel 5a van de Databankenwet verbiedt (het faciliteren van) het omzeilen van doeltreffende technische voorzieningen waarmee databanken kunnen worden beschermd. Op grond van artikel 7, tweede lid, van de richtlijn moet een beroep op de beperkingen waarin de richtlijn voorziet kunnen worden gegarandeerd niettegenstaande inzet van technische voorzieningen. Ook wanneer de door technische voorzieningen beschermde databanken voor het publiek beschikbaar worden gesteld. Het aangepaste vierde lid maakt hetgeen met betrekking tot de leesgehandicaptenbeperking reeds gold mogelijk. Artikel 5a, vierde lid, van de Databankenwet is de pendant van artikel 29a, vijfde lid, van de Auteurswet en artikel 19, vierde lid, van de Wet op de naburige rechten. Voor een nadere toelichting wordt verwezen artikelsgewijze toelichting op de auteursrechtelijke bepaling (Artikel I onderdeel L).

Onderdeel D

Het nieuwe artikel 5ba van de Databankenwet regelt met betrekking tot het sui generis databankenrecht wat de artikelen 44 tot en met 45 van de Auteurswet en 19c van de Wet op de

naburige rechten regelen voor het auteursrecht respectievelijk de naburige rechten. Het vormt de implementatie van de artikelen 8 tot en met 12 van de richtlijn. Voor commentaar zie de artikelsgewijze toelichting op Artikel I onderdeel N.

Artikel IV

Artikel IV regelt bevat een op artikel 15, vierde lid, tweede volzin, van de richtlijn gebaseerde uitzondering op de regel dat het wetsvoorstel na de inwerkingtreding ervan directe werking heeft. De bescherming waarin het wetsvoorstel ten behoeve van uitgevers van perspublicaties voorziet, geldt alleen voor perspublicaties die vanaf 6 juni 2019 zijn openbaar gemaakt. De bescherming heeft dus geen betrekking op perspublicaties die al waren openbaar gemaakt voordat de richtlijn in werking trad. Die perspublicaties mogen vrijelijk, dat wil zeggen zonder dat met het nieuwe recht rekening behoeft te worden gehouden, worden gebruikt.

Artikel V

Het wetsvoorstel heeft na inwerkingtreding ervan directe werking. Artikel V stelt geheel in lijn met artikel 26, tweede lid, van de richtlijn buiten twijfel dat vóór de inwerkingtreding verrichte exploitatiehandelingen en verworven rechten onverlet worden gelaten.

Artikel VI

Artikel VI regelt de inwerkingtreding van het wetsvoorstel. De voorgestelde bepaling biedt de mogelijkheid om de bepaling waarin de transparantieverplichting wordt geregeld op een ander moment in werking te laten treden. Artikel 27 van de richtlijn schrijft voor dat de transparantieverplichting pas een jaar nadat de richtlijn moet zijn omgezet in werking treedt. Artikel VI maakt het mogelijk de transparantieverplichting in principe op dat moment in werking te laten treden.

Artikel VII

Artikel VII, ten slotte, regelt de citeertitel van het wetsvoorstel.

Transponeringstabel

Richtlijn	Wetsvoorstel	Toelichting
Art. 1	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 2 lid 1	nvt	Artikelsgewijze toelichting art. 15n Aw, 10 onderdeel q Wnr en art. 4a onderdeel a Dw
Art. 2 lid 2	nvt	Artikelsgewijze toelichting art. 15n en 15o Aw, art. 10 onderdelen q en r Wnr en art. 4a onderdelen a en b Dw
Art. 2 lid 3	nvt	Artikelsgewijze toelichting art. 15n, 16na, 18c en 44 tot en met 44b Aw, art. 10, onderdeel p, q en s, en 19c lid 1 Wnr en art. 4a onderdeel a, d en e, en art. 5ba lid 1 Dw
Art. 2 lid 4	Art. 1 onderdeel p Wnr	
Art. 2 lid 5	nvt	Artikelsgewijze toelichting art. 29c lid 7 Aw en art. 1 onderdeel q Wnr.
Art. 2 lid 6	Art. 29c lid 7 Aw en art. 1 onderdeel q Wnr	
Art. 3 lid 1 tot en met 3	Art. 15n Aw, art. 10 onderdeel q Wnr en art. 4a onderdeel a Dw	
Art. 3 lid 4	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie.
Art. 4	Art. 15o lid 1 Aw, art. 10 onderdeel r Wnr en art. 4a onderdeel b Dw	
Art. 5 lid 1	Art. 16 lid 5 Aw, art. 10 onderdeel e Wnr en art. 4a onderdeel c Dw	
Art. 5 lid 2	nvt	Behoeft geen omzetting want Nederland kent een beperking

Art. 5 lid 3	Art. 47c lid 1 Aw, art. 10 onderdeel e Wnr en art. 4a onderdeel c Dw	
Art. 5 lid 4	Art. 4a onderdeel c Dw	Al geregeld in art. 16 Aw en art. 10 onderdeel e Wnr (was art. 11 Wnr)
Art. 6	Art. 16na lid 1 Aw, art. 10 onderdeel p Wnr en art. 4a onderdeel d Dw	
Art. 7 lid 1	Art. 15n lid 4 Aw, art. 10 onderdeel q Wnr en art. 4a onderdeel a Dw Art. 16 lid 5 Aw, art. 10, onderdeel e, Wnr en art. 4a onderdeel c Dw Art. 16na lid 2 Aw, art. 10 onderdeel p Wnr en art. 4a onderdeel d Dw	
Art. 7 lid 2 eerste volzin	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 7 lid 2 tweede volzin	Art. 29a lid 4 en 5 Aw, art. 19 lid 3 en 4 Wnr en art. 5a lid 4 Dw	
Art. 8 lid 1	Art. 44 lid 1 Aw, art. 19c lid 1 Wnr en art. 5ba lid 1 Dw	
Art. 8 lid 2	Art. 18c lid 3 Aw, art. 10 onderdeel s Wnr en art. 4a onderdeel e Dw	
Art. 8 lid 3	Art. 18c lid 4 Aw Wordt van overeenkomstige toepassing verklaard in: art. 10 onderdeel s Wnr en art. 4a onderdeel e Dw	
Art. 8 lid 4	Art. 44 lid 3 Aw, art. 19c lid 1 Wnr en art. 5ba lid 1 Dw	

	Art. 18c lid 2 Aw, art. 10 onderdeel s Wnr en art. 4a onderdeel e Dw	
Art. 8 lid 5	Art. 44 lid 4 Aw, art. 19c lid 1 Wnr en art. 5ba lid 1 Dw Art. 18c lid 2 Aw, art. 10 onderdeel s Wnr en art. 4a onderdeel e Dw	
Art. 8 lid 6	Art. 44 lid 2 Aw, art. 19c lid 1 Wnr en art. 5ba lid 1 Dw	
Art. 8 lid 7	Art. 44 lid 5 Aw, art. 19c lid 1 Wnr en art. 5ba lid 1 Dw Art. 18c lid 2 Aw, art. 10 onderdeel s Wnr en art. 4a onderdeel e Dw	
Art. 9 lid 1	Art. 44a Aw, art. 19c lid 1 Wnr en art. 5ba lid 1 Dw	
Art. 9 lid 2	Art. 47c lid 2 Aw, art. 10 onderdeel s Wnr en art. 4a onderdeel e Dw	
Art. 10	Art. 44b Aw, art. 19c lid 1 Wnr en art. 5ba lid 1 Dw Art. 18c lid 2 Aw, art. 10 onderdeel s Wnr en art. 4a onderdeel e Dw	
Art. 11	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 12 lid 1 en 3	Art. 45 lid 1 Aw, art. 19c lid 2 Wnr en art. 5ba lid 2 Dw	
Art. 12 lid 2	Art. 45 lid 2 Aw, art. 19c lid 2 Wnr en art. 5ba lid 2 Dw	
Art. 12 lid 4 tot en met 6	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 13 sub 1	Art. 45ga Aw en art. 4 lid 1 Wnr	

Art. 13 sub 2	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 14	nvt	Behoeft geen implementatie
Art. 15 lid 1	Art. 7b lid 1 en 2 onderdeel a tot en met c, 9, 9c, en 32 lid 9 Wnr	
Art. 15 lid 2	Art. 7b lid 2 onderdeel d tot en met 4	
Art. 15 lid 3	Art. 1, onderdeel n en o, 10, 11, 15e, 15f, 16 tot en met 19a Wnr	
Art. 15 lid 4 eerste volzin	Art. 12 lid 7 Wnr	
Art. 15 lid 4 tweede volzin	Artikel IV	
Art. 15 lid 5	Art. 7b lid 5 Wnr	
Art. 16	Art. 3 Aw	
Art. 17 lid 1 en 2	Art. 29c lid 1 Aw en art. 19c Wnr	
Art. 17 lid 3 en lid 8 eerste volzin	nvt	Geen separate implementatie nodig
Art. 17 lid 4	Art. 29c lid 2 Aw en art. 19b Wnr	
Art. 17 lid 5	nvt	Geen separate implementatie nodig; zie artikelsgewijze toelichting art. 29c Aw
Art. 17 lid 6	Art. 29d Aw en art. 19b Wnr	
Art. 17 lid 7	nvt	Uitzonderingen al geregeld in art. 15a en 18b Aw en art. 10 onderdeel b en j Wnr
Art. 17 lid 8 (muv de eerste volzin)	Art. 29c lid 1 en 3 Aw en art. 19b Wnr	
Art. 17 lid 9 sub 1 en 2	Art. 29c lid 5 Aw en art. 19b Wnr	
Art. 17 lid 9 sub 3	nvt	Geen separate implementatie nodig
Art. 17 lid 9 sub 4	Art. 29c lid 4 Aw en art. 19b Wnr	
Art. 17 lid 10	Art. 17d en 29c lid 6 Aw en art. 19b Wnr	
Art. 18	nvt	Al geregeld in art. 25c Aw en art. 2b Wnr

Art. 19 lid 1 en 3	Art. 25ca lid 1 Aw	Art. 2b Wnr
Art. 19 lid 2, 5 en 6	nvt	Geen separate implementatie nodig
Art. 19 lid 4	Art. 25ca lid 2 Aw	Art. 2b Wnr
Art. 20 lid 1	Art. 25d lid 1 Aw	Art. 2b Wnr
Art. 20 lid 2	nvt	Geen separate implementatie nodig
Art. 21	nvt	Al geregeld in art. 25g Aw en art. 2b Wnr
Art. 22 lid 1 tot en met 3 en 5	nvt	Al geregeld in art. 25e Aw en art. 2b Wnr
Art. 22 lid 4	Art. 25e lid 1 Aw	
Art. 23 lid 1	nvt	Al geregeld in art. 25h Aw en art. 2b Wnr
Art. 23 lid 2	Art. 45n Aw	
Art. 24 lid 1 sub a	nvt	Geen separate implementatie nodig
Art. 24 lid 1 sub b	Art. 5 lid 1 onderdeel b Dw	
Art. 24 lid 2 sub a	Art. 16n Aw en art. 10 onderdeel f Wnr	
Art. 24 lid 2 sub b	nvt	Geen separate implementatie nodig
Art. 24 lid 2 sub c	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 25	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 26 lid 1	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 26 lid 2	Artikel V	
Art. 27	Artikel VI	
Art. 28	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 29	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie

Art. 30	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 31	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie
Art. 32	nvt	Behoeft naar zijn aard geen implementatie